

RAZGOVORNI DISKURS ŠIBENSKIH SREDNJOŠKOLACA

Batinović, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:449246>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

RAZGOVORNI DISKURS ŠIBENSKIH SREDNJOŠKOLACA

LUCIJA BATINOVIĆ

SPLIT, 2023.

Odsjek za hrvatski jezik i književnost

Hrvatski jezik i književnost/Filozofija

RAZGOVORNI DISKURS ŠIBENSKIH SREDNJOŠKOLACA

Studentica:

Lucija Batinović

Mentorica:

prof. dr. sc. Anita Runjić-Stoilova

Split, rujan 2023.

Sadržaj:

1. UVOD	1
2. O STILU I DISKURSU	2
2.1. Razgovorni funkcionalni stil	4
2.2. Diskurs.....	7
2.3. Zašto diskurs, a ne stil?.....	11
3. RAZGOVORNI DISKURS	12
4. ŽARGON.....	17
5. ISTRAŽIVANJE	18
5.1. Ciljevi i hipoteze.....	18
5.2. Metodologija.....	19
6. REZULTATI I RASPRAVA	20
6.1. Rezultati prvoga dijela istraživanja – spontani razgovor šibenskih srednjoškolaca..	20
6.1.1. Fonološka razina	21
6.1.2. Morfološka razina	23
6.1.3. Sintaktička razina	26
6.1.4. Poštapalice.....	30
6.2. Rezultati drugoga dijela istraživanja – poruke šibenskih srednjoškolaca	34
6.2.1. Žargonizmi šibenskih srednjoškolaca	42
6.3. Rasprava	44
7. ZAKLJUČAK.....	46
8. LITERATURA.....	48
SAŽETAK.....	51
Prilog 1. Ispunjeni upitnik o žargonizmima.....	53

1. UVOD

Mladi ljudi općenito pa tako i određene skupine, među njima i srednjoškolci, imaju svoj poseban način govorenja, odnosno upotrebljavaju specifičan idiom. Njihova pripadnost određenoj skupini odražava se na njihov jezik i govor. Mladi su svakodnevni sudionici različitih komunikacijskih situacija. Kako bi se to bolje razumjelo potrebno je spomenuti funkcionalnu stilistiku. Ona promatra jezik i govor, odnosno jezične stilove koji se koriste u određenim komunikacijskim situacijama. Za ovaj je rad bitan razgovorni stil, odnosno diskurs. Koristit će se pojam diskurs shvaćen kao širi pojam, kao cjelokupni kontekstualni i socio-kulturni okvir u kojemu se jezik koristi. Diskurs obuhvaća načine na koji ljudi komuniciraju, izražavaju stavove i oblikuju društvene interakcije. U ovome radu govori se o razgovornome diskursu kao obliku komunikacije koja se javlja u svakodnevnim razgovorima te obuhvaća neformalne i spontane izraze te specifične stilističke i gramatičke oblike. Osim teorijskoga dijela, koji upućuje čitatelja na temeljne pojmove vezane uz diskurs i njegovo razumijevanje, rad sadrži i istraživački dio. Provedeno je istraživanje među šibenskim srednjoškolcima. Cilj je bio analizirati njihov svakodnevni govor u usmenome i pisanome vidu. Razumijevanje razgovornoga diskursa kod srednjoškolaca ima poseban značaj jer nam omogućava uvid u karakteristike njihovoga jezičnoga izražavanja, kao i razumijevanje odstupanja od standardnoga jezika koja se javljaju u njihovim komunikacijskim praksama.

Dakle, ovaj se diplomski rad fokusira na istraživanje razgovornoga diskursa šibenskih srednjoškolaca. Cilj je istraživanja analizirati jezične oblike i stilove koji se koriste u njihovim razgovorima, kako u usmenoj tako i u pisanoj formi. Posebna je pozornost posvećena fonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini jezika, s ciljem identifikacije najčešćih odstupanja od standardnog jezika, te leksičkoj razini s ciljem prikaza njihove jezične kreativnosti i stilske varijabilnosti. Cilj je, zapravo, pružiti čitateljima novi uvid u razgovorni diskurs šibenskih srednjoškolaca te rezultatima istraživanja doprinijeti širem razumijevanju jezične varijabilnosti i komunikacijskih obrazaca među mladima.

2. O STILU I DISKURSU

Valjalo bi, na samome početku, definirati standardni jezik. Definicija standardnoga jezika ima mnogo (Brozović, 1999; Samardžija i Selak, 2001; Silić, 2006...), no ono što je zajedničko svakoj jest to što sve kažu da je standardni jezik normativan i polifunkcionalan. To znači da se standardni jezik temelji na normama i pravilima, ali i da ima sposobnost obavljanja različitih funkcija i prilagođavanja različitim komunikacijskim potrebama. Ljubica Josić (2011) u svome radu donosi nekoliko različitih definicija standardnoga jezika:

Standardni se jezik definira na različite načine, kao 'jedini sustavan i zatvoreno konkretan neorganski idiom' (Brozović 1999: 140), 'autonoman vid jezika, pretežito svjesno normiran i polifunkcionalan, postojan u prostoru i gibak (prilagodljiv) u vremenu' (Samardžija i Selak 2001: 651), 'sustav uređen eksplicitnom (svjesnom, planskom) normom, tj. pravilima (pravopisom i gramatikom) i popisom (normativnim rječnikom)' (Frančić, Hudeček, Mihaljević 2005: 19) (Josić, 2011: 27).

Josip Silić hrvatski standardni jezik definira kao „jezik hrvatske polifunkcionalne javne komunikacije“ te tada govori o funkcionalnim stilovima (Silić, 2006: 36).

Bitno je istaknuti i međusobno prožimanje jezika i društva, odnosno društvenoga konteksta. Naime, sociolingvistički kontekst istražuje kako pojedini društveni faktori poput društvene klase, etničke pripadnosti, spola, dobi, obrazovanja ili nečega drugoga utječu na jezičnu varijaciju i upotrebu jezika (Badurina, 2008). Odnosno, kako Badurina (2008: 112, 116) dalje navodi, jezična se djelatnost prepoznaje u složenoj društvenoj interakciji, to jest u komunikacijskome procesu, dok se sam jezik, dakako, razmatra u društvenome kontekstu. U očima funkcionalne stilistike, jezik je semiotički sustav te je kao takav realizacija još apstraktnijega semiotičkog sustava, to jest društvenoga konteksta, a njihov je odnos uzajaman. Također, Silić (2006) pišući o hrvatskome jeziku razlikuje: hrvatski jezik kao sustav, hrvatski jezik kao standardni jezik, hrvatski jezik kao književni jezik i hrvatski jezik kao jezik hrvatske književnosti te navodi kako treba razlikovati jezik kao sustav, koji podliježe lingvističkim zakonitostima, i jezik kao standard, koji podliježe sociolingvističkim zakonitostima (Silić, 2006: 23).

Badurina i Kovačević (2001: 12) pišu da je jezik multifunkcionalno sredstvo koje prilagođujemo potrebama i ciljevima te da je uporabna domena jezika određena funkcijama.

Te se funkcije ostvaruju na dva načina – kao govor ili kao pismo.¹ Pismo i govor shvaćeni su kao dva medija koja prepoznajemo kao planove jezičnoga raslojavanja (Badurina i Kovačević, 2001: 13).

Badurina i Kovačević (2001) također navode kako se u tradicionalnome pristupu problematici jezične raslojenosti obično govori o funkcionalnim stilovima. Slično govori i Tošović (2002) koji tvrdi da se u određenim okolnostima, na određenim mjestima i u određenim vremenima jezik raslojava na funkcionalne stilove. Silić (2006: 36) funkcionalne stilove definira kao funkcije koje se na različite načine odvijaju u različitim domenama, odnosno u uredu, novinama, na radiju i televiziji, u književnosti, u svakodnevnome razgovoru. Također ističe kako se zakonitosti jednoga stila ne bi smjele uspoređivati sa zakonitostima drugoga funkcionalnog stila, odnosno ono što je svojstveno jednome funkcionalnom stilu ne mora biti svojstveno i drugomu. Branko Tošović (2002) dolazi do zaključka da su funkcionalni stilovi ekstralingvistički uvjetovane systemske realizacije jezika u određenim oblastima ljudske djelatnosti, odnosno u funkciji tih djelatnosti sa specifičnom paradigmatском i sintagmatskom strukturiranošću, matematičko-statističkom zakonomjernošću te manjom ili većom tradicionalnošću i povijesnom zasnovanošću (Tošović, 2002: 51-52).

Silić (2006: 36) je funkcionalne stilove podijelio na znanstveni, administrativno-poslovni, novinarsko-publicistički, književnomjetnički (beletristički) te razgovorni stil.

Istu podjelu, po uzoru na Silića, navodi i Badurina u svojoj knjizi *Između redaka: Studije o tekstu i diskursu* (2008). Tako spominje pet funkcionalnih stilova: znanstveni, administrativno-poslovni, novinarsko-publicistički, književnomjetnički (ili beletristički) i razgovorni funkcionalni stil.

Marina Katnić-Bakaršić (1999) ima nešto drukčiju podjelu funkcionalnih stilova. Ona razlikuje primarne od sekundarnih funkcionalnih stilova. Primarni su naučni, žurnalistički, publicistički, književnomjetnički, administrativni te razgovorni stil. Katnić-Bakaršić (1999: 23) navodi da je publicistički stil podijeljen, odnosno razdvojen na žurnalistički i publicistički te da pritom žurnalistički sadrži dva podstila – informativni i informativno-analitički – dok se publicistički dijeli na književno-publicistički, publicistički u užem smislu, memoarski i naučno-popularni podstil. S druge strane, sekundarni funkcionalni stilovi su esejistički, scenaristički, reklamni, stripovni te retorički stil. Također, razlikuje i podjelu na sakralni stil i

¹ O jeziku u govoru i jeziku u pismu bit će više riječi u sljedećim poglavljima.

profane stilove te takvu podjelu drži kao onom koja prethodi funkcionalno-stilskoj podjeli (Katnić-Bakaršić, 1999: 23).

Badurina (2008: 113) tvrdi kako je teorija funkcionalnih stilova zasnovana na zamisli o standardnome jeziku kao jedinstvu različitosti, odnosno kako su različiti jezični ostvaraji objedinjeni pojmom standardnoga jezika kao njegovi podsustavi. Naravno da postoje razlike među funkcionalnim stilovima i to na fonološkoj, morfološkoj, leksičkoj, sintaktičkoj i tvorbenoj razini (Mihaljević, 2002: 328).

Budući da su o funkcionalnim stilovima već pisali brojni autori (Silić, 2006; Katnić-Bakaršić, 1999; Tošović, 2002; Badurina, 2008...), a i nekolicina je znanstvenih radova² koji pišu ili o pojedinome ili o svima funkcionalnim stilovima, cilj je ovoga rada istražiti ponajprije razgovorni diskurs. U sljedećemu će dijelu biti detaljnije opisan samo razgovorni funkcionalni stil.

2.1. Razgovorni funkcionalni stil

Na samome početku važno je naglasiti da razgovorni stil, osim usmenoga govora, obuhvaća i pisani govor. Upravo zbog toga Silić (2006: 109) navodi kako bi se razgovorni stil mogao definirati kao govorenorazgovorni ili usmenorazgovorni i pisanorazgovorni oblik govora. Razgovornome je stilu sadržaj svakodnevnog života, odnosno razgovor se odvija svugdje gdje se čovjek nalazi, što ovaj funkcionalni stil, po mjestu nastanka, razlikuje od ostalih funkcionalnih stilova koji obično nastaju u zatvorenome prostoru (Tošović, 2002: 309). Situaciju u kojoj se koristi razgovorni funkcionalni stil odlikuju nepripremljenost, neslužbenost, odnosno spontanost, prirodnost i familijarnost, privatnost, skokovitost i nepredvidljivost, neočekivanost, kinetičnost, dinamičnost, nedorečenost, nekodificiranost, nepotpunost (Frančić-Hudaček-Mihaljević, 2006; Silić, 2006; Tošović, 2002) . Razgovor se samo dogodi, bez ikakvog posebnog planiranja. Također, obiluje ekspresivnim i emocionalnim izrazima, a prisutni su i izvanjezični načini komuniciranja poput mimike i geste

² Od kojih su neki: Stanić Rašin, 2002; <https://hrcak.srce.hr/en/file/417281>, pristupljeno 21. 7. 2023. Pranjaković, 1996; <https://hrcak.srce.hr/en/file/38503>, pristupljeno 21. 7. 2023. Bijelić, 2009; <https://hrcak.srce.hr/en/file/104396>, pristupljeno 21. 7. 2023.

(Frančić-Hudaček-Mihaljević, 2006: 240; Silić, 2006: 109;). Tošović (2002: 309), pak, spominje i suprasegmentalijske (ritam, pauzu, intonaciju, akcent...). Česti su, u razgovornome funkcionalnom stilu, i elementarni iskazi poput čestitanja, čuđenja, htijenja, ispričavanja, (ne)odobravanja, obećavanja, obraćanja, odgovaranja, osuđivanja, pitanja, podsjećanja, pozdravljanja, radovanja, repliciranja, savjetovanja, tješjenja, upoznavanja... (Tošović, 2002: 314).

U poljskoj je, pak, stilistici uobičajen termin *styl potoczny*, koji donekle odgovara pojmu konverzacijskoga stila.

Tako shvaćen, ovaj stil jeste prva varijanta jezika koju usvajamo kao djeca, najjednostavnija i najbliža varijanta, koja nam pri prelasku na specijalne stilove pomaže da razjasnimo i shvatimo neke stvari (...). Ipak, treba naglasiti da je *styl potoczny* širi pojam od pojma tradicionalno shvaćenog razgovornog stila, budući da se realizira u različitim situacionim registrima s obzirom na stupanj zvaničnosti, familijarnosti, konkretnosti, emocionalnosti (Bartmin'ski, 1992: 41 u Katnić-Bakaršić, 1999: 34).

Silić (2006: 108), s druge strane, prenosi ono što E. A. Zemskaja (1968, 1973) navodi u svojoj knjizi o ruskom razgovornom jeziku: „... kaže da je razgovorni jezik nešto što funkcionira izvan standardnog jezika, ne može biti jedan od njegovih funkcionalnih stilova, pa je u biti samostalan sustav. No većina ruskih standardologa razgovornomu jeziku daje karakter funkcionalnoga stila standardnoga jezika. Tako više-manje čine i standardolozi drugih slavenskih standardnih jezika“ (Silić, 2006: 108).

Također, valja se prisjetiti onoga što je u radu već rečeno, a to je da odstupanja od standarda u jednome stilu, nisu odstupanja od standarda u drugomu, odnosno da ne vrijede iste zakonitosti za sve funkcionalne stilove. To nas dovodi do činjenice da je razgovorni funkcionalni stil prepun različitih „izama“ – vulgarizama, dijalektizama, barbarizama, regionalizama... I, premda bi upotreba pojedinih spomenutih „izama“ u nekome drugome funkcionalnom stilu izazvala osuđivanja, razgovorni funkcionalni stil naprosto ne bi bio ono što jest bez njih. Kako navodi Silić, „oni će svi u njemu biti jednostavno *kolokvijalizmi*, dakle ono bez čega ga i ne bi bilo“ (Silić, 2006: 110). Također, razgovornome funkcionalnome stilu pripadaju i žargonizmi, no o njima (općenito i na primjeru istraživanja provedenoga među šibenskim srednjoškolcima) više u ostalim poglavljima ovoga rada.

Ono što je također zanimljivo za ovaj stil jest šutnja. Katnić-Bakaršić (1999: 34) objašnjava je kao specifičan element ovoga funkcionalnog stila. Naime, šutnja u razgovornome funkcionalnom stilu može s jedne strane predstavljati ljutnju ili uvrijeđenost

sugovornika, dok s druge strane može značiti veliku bliskost i povezanost sugovornika, kojima nije neugodno šutjeti zajedno.

Rečeno je već da razgovorni stil obuhvaća i pisani govor. U pisanome se govoru razgovorni funkcionalni stil javlja u zapisima, pismima, bilješkama, privatnoj elektroničkoj pošti, internetskim pričaonicama, odnosno *chatovima*. U pisanome je govoru skraćivanje prisutno još češće nego u usmenome govoru. Time dolazi do sažetoga i kratkoga načina izražavanja, odnosno dolazi do ekonomičnoga izražavanja pa se ovaj stil ponekad naziva i ekonomični stil. S druge strane prisutni su, kako u usmenome, tako i u pismenome govoru, razni načini (nepotrebna) gomilanja riječi i izraza. Tada može biti riječ o redundanciji³, perisologiji⁴, glosolaliji⁵, laloreji⁶, hiperfaziji⁷, logoreji⁸, lokvacitetu⁹, divagaciji¹⁰, embolaliji¹¹ i upotrebi pleonazama (Tošović, 2002: 318).

Anđela Frančić, Lana Hudaček i Milica Mihaljević u knjizi *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* (2006) ističu kako se u literaturi kao značajka razgovornoga stila ističe razgovorna gramatika: pridjevi na *-ov* i *-ev* sklanjaju se prema određenoj promjeni, često je izjednačavanje instrumentalna sredstva i društva, zamjenica *koji* upotrebljava se kao da je riječ o živome čak i kada je riječ o neživome, zamjenica *svoj* često je zamijenjena posvojim zamjenicama (Frančić-Hudaček-Mihaljević, 2006: 240). Mnoge su još značajke ovoga funkcionalnog stila na fonetskoj, morfološkoj, leksičkoj i sintaktičkoj razini, no o takvim odstupanjima od standarda bit će više riječi u istraživačkome dijelu ovoga rada.

³ opširnosti (Tošović, 2002)

⁴ bujnim izrazima (Tošović, 2002)

⁵ govornosti (Tošović, 2002)

⁶ brbljanju (Tošović, 2002)

⁷ pretjeranoj govornosti (Tošović, 2002)

⁸ nenormalnoj govornosti (Tošović, 2002)

⁹ brbljanju bez razumijevanja rečenoga (Tošović, 2002)

¹⁰ buncanju (Tošović, 2002)

¹¹ umetanju besmislenih riječi (Tošović, 2002)

2.2. Diskurs

Rječnička natuknica iz mrežnoga izdanja Hrvatske enciklopedije diskurs definira ovako¹²:

„*diskurs* (lat. *discursus*: optrčavanje; razgovor) –

1. govor, razgovor; 2. rasprava, raščlanjivanje; 3. u lingvistici, nadređeni pojam za različite tipove teksta; upotrebljava se u različitim značenjima; u lingvistiku je pojam diskurs uveo američki lingvist Z. S. Harris (1952) i njime označio vezani slijed rečenica ili izričaja, uključivo sve skupine rečenica koje nisu slučajne nakupine već rečenice što ih u slijedu izgovori ili napiše jedna ili više osoba, čime je obuhvaćen svaki stvarni jezični događaj; K. L. Pike (1954) određuje diskurs kao proizvod interaktivnog procesa u sociokult. kontekstu, a za Malcolma Coultharda (1977) diskurs je konverzacijska interakcija; diskurs je predmet proučavanja antropologije, spoznajnih (kognitivnih) znanosti, pragmatike i tekstne lingvistike.”

Autorice Lada Badurina i Marina Kovačević (2001) pišu o raslojavanju jezika te isto promatraju kroz horizontalnu (funkcionalni kriterij) i vertikalnu (plan realizacije – govoreni i pisani) domenu. Također, one podjelu na funkcionalne stilove dovode na novu razinu i tako govore o podjeli na polja diskursa, odnosno na diskursne tipove. Riječ je o različitim diskursnim tipovima, odnosno o privatnome, javnome, specijaliziranome te multimedijalnome diskursu. Što se tiče termina polja diskursa Badurina i Kovačević (2001) definiraju ga kao cjelokupni prostor jezične djelatnosti, odnosno supostojanje supstandardnih, dijalektalnih i inojezičnih fenomena. Tako autorice navode kako se pojedinac, odnosno govornik, u svome privatnome diskursu može služiti dijalektom. Također, spominju i jezike manjina, koji utječu na većinski jezik, ali i engleski jezik koji raznim medijima dopire u polje diskursa (Badurina i Kovačević, 2001: 26). To govori da standardni jezik, u diskursnome polju, supostoji s ostalim idiomima (Badurina, 2008: 118).

Nadalje, Badurina i Kovačević (2001) objašnjavaju da se u vertikalnoj domeni razlikuju plan govora i pisma, odnosno da se unutar te podjele razlikuje diskurs govora ili razgovorni diskurs te diskurs pisma ili pisani diskurs, dok se u horizontalnoj podjeli razlikuju privatna,

¹² <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15415> (24. 6. 2023.).

javna, specijalizirana i multimedijalna domena (Badurina i Kovačević, 2001: 18-20). Dakle, jezično raslojavanje ide korak dalje od samoga funkcionalnoga razlikovanja. Događa se i s obzirom na planove jezične realizacije, odnosno s obzirom na usmeni ili pisani plan što su „suorganizatori“ u stvaranju teksta (Čendo, 2013: 81). Badurina i Kovačević (2001: 18) ističu kako je diskurs pojam kojim se može naznačiti i vertikalno i horizontalno raslojavanje i to uvijek u međusobnoj interakciji. On uključuje zajednička obilježja tekstova, bez obzira na medij.

Diskurs se, dakle, ne bi odnosio samo na običnu konverzaciju i na njezin kontekst, već i na pisanu komunikaciju između pisca i čitatelja: odatle pojmovi kao što su literarni ili narativni diskurs, 'poezija kao diskurs' itd. (na istome mjestu). Drugim riječima, za razliku od teksta kao proizvoda, diskurs se poima kao proces: razmatraju se riječi, sintagme, rečenice – koje se inače prenose tekstualnim zapisom diskursa – kao dokaz pošiljačeve namjere da prenese poruku recipijentu; naspram tome, pokazuje se zanimanje i za način kako recipijent razumije pošiljačevu poruku ovisno o konkretnoj situaciji te kako zahtjevi konkretnih recipijenata u zadanim okolnostima utječu na način na koji pošiljalac (govornik/pisac) oblikuje diskurs (usp. G. Brown – G. Yule /1983/ Discourse Analysis, str 24. u Badurina i Kovačević, 2001: 18).

Diskurs se može promatrati kao skup jezičnih i izvanjezičnih elemenata koji oblikuju način na koji razumijemo svijet i društvene interakcije. Škiljan (1985) navodi kako je diskurs jezična jedinica najviše razine, odnosno veća od rečenice, a koju definira postojanje bilo kakve zavisnosti između njezinih dijelova. Dakle, diskurs tako može biti jedan razgovor, čitava knjiga itd. (Škiljan, 1985: 78).

Lakić (u Perović, 2014: 57) navodi kako Stubbs (Stubbs, 1983: 1) kaže da je „diskurs jezik iznad rečenice i iznad klauze“ i u formalnom smislu to zaista jest tako, imajući na umu hijerarhiju jezičnih jedinica. Naravno, Stubbs nastavlja svoju definiciju tvrdnjom da je ovo disciplina koja se bavi jezikom u upotrebi, što je jedan od ključnih aspekata analize diskursa.

Društvena se stvarnost proizvodi i postaje stvarna upravo u okviru diskursa, dok se društvene interakcije ne mogu u potpunosti razumjeti bez pripisivanja diskursa u kojima se formiraju njihove vrijednosti.¹³

Wales (2001: 114) navodi kako diskurs ne uključuje samo poruku ili tekst već i pošiljaoca i primaoca te neposredni situacijski kontekst (u Badurina, 2008: 94). Dakle, spomenuti su elementi važni za razumijevanje i interpretaciju poruke. Tekst ili poruka sami po sebi nisu dovoljni za potpuno razumijevanje, već je potrebno uzeti u obzir širi kontekst u kojemu se

¹³ <https://rt82.ru/hr/dlya-uchrezhdenij/diskursivnyi-analiz-cto-takoe-diskurs-analiz-diskurs-analiz-v/> pristupljeno 24. 6. 2023.

komunikacija odvija. Gotovo uvijek ako se govori o diskursu, govori se i o tekstu, pa tako i kontekstu. Moglo bi se reći da se govori o diskursu kao procesu naspram teksta kao proizvoda. Takva dihotomija, pak, tekst svodi na puki zapis komunikacijskoga čina, lišen konteksta (Badurina, 2008: 117). U monografiji *Analiza Diskursa: Teorije i metode* (2014) Igor Lakić (2014: 59) prenosi riječi Michaela Hoeya (2001: 11) i navodi da se tekst može definirati kao vidljivi dokaz interakcije između jednog ili više autora i jednog ili više čitatelja, u kojoj autor kontrolira interakciju, dodajući da se ona može nazvati diskursom.

Badurina (2008) nudi takozvanu matematičku formulu: tekst + kontekst = diskurs, odnosno diskurs – kontekst = tekst. Nadalje, autorica piše sljedeće:

S druge pak strane tekst je, neprirodno lišen svoga konteksta, upravo u analizi diskursa sveden na puki jezični sadržaj koji, tako ogoljen, nema nikakva smisla doli semantičkog značenja koje proistječe iz zbira pojedinačnih (jezičnih, apstraktnih) značenja riječi, izraza i rečenica. Tako definiran tekst pupčanom je vrpcom trajno povezan s kontekstom u kojem se pojavljuje i u kojem zadobiva smisao, te jedino na taj način ostvaruje i svoju komunikacijsku zadaću (Badurina, 2008: 86).

Analiza diskursa nam, dakle, omogućuje da istražujemo povezanost između teksta i konteksta te da razumijemo kako tekstualne jedinice stvaraju smisao unutar određenoga diskurzivnog okvira. Tekstovi se, nadalje, mogu klasificirati na različite načine, a primjerice Kristina Čendo (2013: 88) klasificira ih kao govorne/usmene tekstove; prema kriteriju položaja govornika u komunikacijskom procesu kao upućivačke tekstove (razina instrukcije), s obzirom na sadržaj u nefikcijske tekstove (uzima u obzir da se sadržaji vežu uz stvarne živote); u kratke tekstove s obzirom na dužinu (obavijest); u dijaloške s obzirom na broj sudionika u procesu stvaranja.

Treba spomenuti i diskursne oznake. Badurina tome posvećuje čitavo poglavlje u svojoj knjizi *Između redaka: Studije o tekstu i diskursu* (2008). Na samome početku navodi kako spomenuti pojam nije jasno utvrđen, odnosno jednoznačno definiran. Badurina (2008: 102-103) tako čitateljima nudi nekoliko definicija diskursnih oznaka prenoseći riječi, na primjer, B. Fräsera (2006 u Badurina, 2008) koji kaže da su to leksički izrazi koji povezuju dva diskursna odsječka od kojih svaki kodira cjelovitu obavijest i javljaju se na početku drugoga odsječka te signaliziraju semantički odnos među dvama odsječcima. D. Blakemore (1998 u Badurina, 2008) smatra da je određenje diskursnih oznaka kao izraza koji povezuju dionice diskursa zasnovano na razumijevanju konteksta koje nije dovoljno općenito da pojmi njegovu ulogu u interpretaciji svih iskaza, točnije, ono se ne može prilagoditi uporabi tih izraza u nejezičnim kontekstima. Nigoević (2011: 127) također piše o diskursnim oznakama te navodi

da se taj pojam odnosi na „heterogenu skupinu jezičnih elemenata koji označavaju dijelove diskursa i ukazuju na mogućnosti neposrednijeg interpretiranja i razumijevanja tih dijelova u kontekstu šireg diskursa. Na taj način ih definiramo funkcionalno, a ne formalno, iako postoje neka formalna obilježja (prozodijska, sintaktička i semantička) koja su im zajednička i koja ćemo istaknuti“.

Diskursne oznake, dakle, pomažu u oblikovanju i strukturiranju diskursa te pružaju smjernice slušatelju/čitatelju o načinu na koji trebaju interpretirati određenu poruku. Magdalena Nigoević (2011: 128) navodi primjer četiriju rečenica:

(1) Slušaj kad ti govorim! (imperativ glagola)

(1') Slušaj, nisam baš sigurna da joj činiš dobro svojim postupcima. (diskursna oznaka)

(2) Rekla sam mu iskreno da ne mogu doći. (prilog)

(2') Iskreno, rekla sam mu da ne mogu doći. (diskursna oznaka).

Iz danih je primjera jasno da diskursne oznake na mijenjaju sadržaj iskaza, ne utječu na njegovu istinitost, odnosno mogu se izostaviti.

Dakle, jedna je od manjkavosti uobičajene podjele standardnoga jezika na funkcionalne stilove nedostatna usmjerenost na distinkciju između govorenog i pisanog iskaza. Govor, kao plan realizacije, doprinosi svojstvu razgovornosti bilo kojega diskursa te se time razgovorni diskurs u užem smislu riječi sužava na domenu privatnoga diskursa. Tomu nasuprot stoji javni diskurs koji obilježava viši stupanj generaliziranja, ali i unutrašnjeg diferenciranja (Badurina i Kovačević, 2001: 53).

Ranije su već spomenuti diskursni tipovi, odnosno privatni, javni, specijalizirani te multimedijalni diskurs. Ta podjela očigledno nas dovodi i do podjele diskursa na privatni i javni, odnosno bitno je pobliže objasniti i tu razliku. Tako se unutar već navedenih diskursnih tipova može razabrati koji bi se smatrao privatnim, a koji javnim. Badurina i Kovačević (2001) ističu kako je specijalizirani diskurs potpuno javan, dok multimedijalni može biti i javan i privatn, ovisno o kontekstu, odnosno ako se radi o e-mailu naravno da je riječ o privatnome diskursu, dok s druge strane, ako se radi o nekakvoj reklami, jasno je da je riječ o javnome diskursu. Karakteristike javnoga diskursa su da je „demokratski i sam po sebi prije nametljiv negoli ekskluzivan, jer nastoji doseći i najudaljenijeg recipijenta“ (Badurina i

Kovačević, 2001: 25). Javni nas diskurs, s obzirom na temu ovoga rada, ne zanima te stoga neće biti detaljnije opisivan u ovome radu. S druge, pak, strane, privatnome će se diskursu posvetiti nešto više pozornosti. Privatni je diskurs ekskluzivan, razumljiv samo nekim, blisko povezanim sugovornicima. Nešto što je privatno može asociirati na pojam *razgovorni*, bilo stil, bilo diskurs. Privatni diskurs preuzima obilježja razgovornoga stila, s tim da ga proširuje obuhvaćajući i pisanu realizaciju toga diskursnog tipa koja je, određenjem *razgovorni*, bila isključena. Neka od obilježja privatnoga diskursa jesu razgovornost i polivalentnost, a to dvoje prate i paralingvistička sredstva. Sve navedeno prisutno je kako u usmenome, tako i u pismenome vidu (Čendo, 2013: 82). Najizglednije je da se privatni diskurs „pojavljuje“ kada u razgovoru sudjeluje manji broj aktera te kada su oni u užem krugu obitelji u kojemu su jasno utvrđene društvene uloge. Badurina (2004: 153) piše kako nečija majka može biti učiteljica ili otac ekonomist te da tada situacija postaje kompleksnija i znatno javnija. I Badurina (2004) i Čendo (2013) navode da je, ponekad, linija između privatnosti i javnosti, odnosno privatnoga i javnoga diskursa vrlo tanka.

U sljedećem poglavlju *razgovorni* će diskurs biti pobliže definiran, a naknadno će biti i više riječi o (privatnome) razgovornome diskursu šibenskih srednjoškolaca.

2.3. Zašto diskurs, a ne stil?

Prije otvaranje teme o samome razgovornom diskursu, valjalo bi istaknuti zašto se u ovome radu koristi termin diskurs, a ne stil. Jasno je da su diskurs i stil dva povezana pojma (ili bolje reći koncepta) koji se tiču jezičnih fenomena i/ili načina izražavanja. Važno je napomenuti da se termin funkcionalni stil donekle poklapa s jednim od niza značenja termina diskurs: kao brojna imenica (*a discourse*), on znači relativno diskretan podskup cijeloga jezika, koji se upotrebljava u specifične socijalne ili institucionalne svrhe (Asher, 1994: 940 u Katnić-Bakaršić, 1999: 22). Funkcionalna se stilistika najviše bavi književnoumjetničkim stilom, a onda kada i ulazi u neki drugi stil, to je više lingvistička analiza. Stoga vrlo često elementi koji su posljedica društvenoga konteksta ostanu po strani, odnosno ono što se primijeti lingvistički ne dovodi se u vezu s kontekstom. U ovome se radu diskurs stavlja unutar određenoga konteksta.

Dakle, diskurs se može smatrati širim pojmom od stila, koji se fokusira ponajviše na način na koji pojedinci upotrebljavaju jezik, odnosno način na koji se izražavaju. Diskurs se, pak, odnosi na širi kontekst jezične upotrebe i analizira način na koji jezik funkcionira u određenim društvenim ili kulturnim kontekstima. Može se proučavati na razini teksta, a i razgovora između dviju ili više osoba.¹⁴ Dakle, razgovorni stil odnosi se na specifične jezične karakteristike prisutne u govoru pojedinca, fokusira se na odstupanja od standardnoga jezika, dok diskurs obuhvaća širi kontekst komunikacije. To znači da uključuje razmjenu verbalnih i neverbalnih elemenata određene situacije. Također, funkcionalna stilistika unutar razgovornoga diskursa u maloj mjeri uzima u obzir i usmenu i pisanu komunikaciju, premda razvojem društvenih mreža raste i pisana komunikacija.

Zaključno, diskurs se odnosi na način na koji se jezik koristi u konkretnim kontekstima – poput svakodnevnog razgovora – što i jest tema ovoga rada. Također, bitno je osvrnuti se na pojam privatnog diskursa, ranije spomenutoga, a o kojem će više riječi biti u ostatku rada te kojega povezujemo s pojmom diskurs, a ne stil.

Svaki pokušaj određenja razgovornog stila/diskursa kao autonomna podsustava počiva na isticanju njegova ostvarivanja u (svakodnevnim) razgovornim situacijama: spominje se stoga i kao svakodnevnorazgovorni (kolokvijalni, familijarni, konverzacijski) funkcionalni stil. Upravo se stoga čini oportunističkim uvođenje pojma privatnoga diskursa kao krajnje točke situacije govora, odnosno najsuženijega vida plana govora koji, u širem rasprostiranju, može okupiti sve diskursne tipove (Badurina i Kovačević, 2001: 56).

3. RAZGOVORNI DISKURS

U prošleme poglavlju kratko je dotaknut problem raslojavanja jezične djelatnosti na vertikalnu i horizontalnu domenu. Također, spomenuto je i kako se vertikalno raslojavanje tiče govorenoga i/ili pisanoga medija, odnosno govorenoga i/ili pisanoga govora. Badurina i Kovačević to dvoje, to jest usmeni ili pisani vid govora nazivaju planovima jezične realizacije i navode kako „planovi sami po sebi uspostavljaju neke diskursne modele koje prepoznajemo upravo po njihovoj primarnoj *govornosti* (razgovornosti) ili *pisanosti* (knjiškosti)“ (Badurina i Kovačević, 2001: 39). Upravo zbog toga obuhvaćanja i usmenoga i pisanoga vida, razgovorni

¹⁴ Slično navode brojni autori od kojih su neki Kovačević i Badurina (2001) te Škiljan (1985).

diskurs obuhvaća širi opseg uvida te uzima u obzir sve jezične podsustave, ovisno o stupnju razgovornosti ostvarenom u njima. Badurina i Kovačević (2001: 22-23) nadalje smatraju kako se pojam razgovornosti preklapa s pojmom privatnoga diskursa. Razgovornost može biti neplanirana i nepoželjna značajka tekstova koji ipak pripadaju planu pisanoga diskursa i koji bi se od govornoga tona trebali udaljiti. Nameće nam se, kao sasvim logično, da će se u određenim situacijama upotrebljavati usmeni, a u nekima pisani vid govora. No, pitanje je jesu li ta dva vida ista, odnosno vrijede li ista pravila za njih? Ono što je prihvaćeno u govoru, ne mora nužno biti prihvaćeno u pismu, i obrnuto (Badurina i Kovačević, 2001: 41). Dakle, moglo bi se zaključiti da ne vrijede ista pravila za usmeni i pisani vid govora.

U stvarnoj situaciji razlikuje se situacija govora i situacija pisma. Situacija govora pretpostavlja auditivni kontakt među sudionicima i omogućava iskazu vremensku protežnost. S druge strane, situaciju pisma karakterizira vizualno komuniciranje s tekstom te ona osigurava prostor ispisa. Ipak, moguća su i odstupanja u govornome i pisanome diskursu (Badurina i Kovačević, 2001: 43-44). Razlike se između govorenoga i pisanoga jezika očituju na svim jezičnim razinama, od fonetsko-fonološke, morfološke, leksičke i sintaktičke pa sve do razine teksta. Naknadno će, u ovome radu, sve ove razine biti detaljnije predstavljene uz primjere iz razgovora šibenskih srednjoškolaca.

Niže je Tablica 1. s nekim od karakteristika govorenoga i pisanoga teksta.¹⁵

Tablica 1. Odlike govorenog i pisanog teksta

GOVORENI TEKST	PISANI TEKST
prozodijska sredstva	grafička sredstva
paralingvistički elementi	interpunkcijska sredstva
važnost izvanjezičnih okolnosti u kojima se komunikacija odvija	organizacija teksta
fizički prisutni i pošiljalac i primalac poruke	uskraćen neposredni kontakt sa sugovornikom
intenzivan	pisac teksta predviđa potencijalne nejasnoće

¹⁵ Tablica je složena prema onome što navode Lada Badurina i Marina Kovačević u knjizi *Raslojavanje jezične stvarnosti* (2001).

govornik se često izravno obraća recipijentu (vokativi, imperativi, pitanja)	ekstenzivan
specifična frazeologija i leksik	odnosi među iskazima postižu se različitim modalnim riječima i tekstnim konektorima
izravna interakcija s recipijentom omogućava mijenjanje iskaza po potrebi	kongruentnija struktura
odvija se u vremenu	odvija se u prostoru

Hrelja (2020: 15) tvrdi da je 'obični' govor vezan i označen vremenom, spontan, odvija se licem u lice, društveno je interaktivan, široko strukturiran, moguće ga je revidirati i bogat je prozodijom, dok je pisanje omeđeno prostorom, vizualno dekontekstualizirano, činjenično komunikativno, razvijene strukture, otvoreno ispravljanju i revizijama i grafički bogato.

Osim navedenoga u tablici vrlo je bitno uzeti u obzir način na koji će slušatelj ili primatelj poruke razumjeti poruku koju primaju (bilo u usmenome ili pisanome obliku). Slušatelj može imati različite interpretacije poruke koju primi. Tako se razlikuju ispravna (korektna) interpretacija i primjerena (adekvatna) interpretacija. Ispravna, dakako, zahtjeva potpunu podudarnost govornikova i slušateljeva razumijevanja poruke, dok se primjerena odnosi na interpretaciju pojedinačnih iskaza, pa tek onda cjelokupnoga teksta (Brown u Badurina i Kovačević, 2001: 48).

Vratimo se definiranju samoga razgovornog diskursa. Naime, on potencijalno obuhvaća sve jezične sustave putem svojstva razgovornosti te se dijelom preklapa s pojmom privatnoga diskursa, s obzirom na primarnu ostvarenost u govorenome mediju. „Razgovornost može biti i dominantno svojstvo tematski raznorodnih tekstova koji se stoga priključuju razgovornome diskursu, ali i usputna, često neplanirana i nepoželjna značajka tekstova koji bi se već po svojoj naravi trebali distancirati od (raz)govornog tona“ (Badurina i Kovačević, 2001: 62). Razgovorni je diskurs određen situacijom govora, stoga ga je nemoguće u cijelosti sabrati, ispisati, predočiti, moguće je samo opisati načine njegova funkcioniranja.

Nadalje, disciplina koja se bavi konverzacijskim aspektima jezika jest teorija govornih činova. Badurina i Kovačević (2001: 64) navode kako „sustavno istraživanje govornih činova, njihove naravi i jezičnih značajki imanentnih govorno strukturiranoj poruci datira od pojavljivanja Austinova djela *How to do things with words* iz 1962. godine...“ Govorni činovi

obuhvaćaju različite vrste jezičnih radnji koje se izvode tijekom govora. Govorni nas činovi dovode i do konverzacijske funkcije koja se tiče razmjene. Sagleda li se razmjena kao opća funkcija govora, uočava se da nju „konkretiziraju specifične okolnosti u kojima se govor odvija: one vremensko-prostorne, one tematske, one pragmatičke...“ (Badurina i Kovačević, 2001: 67). Da bi razmjena bila idealna (što je rijetko slučaj) trebala bi počivati na ravnoteži, odnosno na onome što Paul Grice (1975) naziva načelom suradnje. Naime, definira ga kategorijama kvantitete, kvalitete, relacije i načina, premda često dolazi do kršenja tih kategorija.

Grice također navodi načine kojima sudionik povređuje načelo suradnje: 1. sugovornik može tiho i skromno prekršiti neku od maksima – ponekad zbog kriva usmjeravanja koje je moglo prethoditi; 2. on može odstupiti, iskazati svoju nespremnost za daljnju konverzacijsku suradnju; 3. zbog nesuglasja on se može naći u situaciji da ne može dokraja poštovati maksimu kvantitete ne oštećujući i onu kvalitete; i 4. on može svjesno prezreti neku od maksima, uz globalno uvažavanje načela suradnje, te preusmjeriti razgovor, uspostavljajući načelo suradnje (CP) na novoj razini (Badurina i Kovačević, 2001: 69).

Raspravljajući o diskursu, a osobito u kontekstu ove teme – razgovornoga diskursa (šibenskih) srednjoškolaca – nužno je spomenuti i Williama Labova te njegovo izučavanje priče u svakodnevici iz knjige *Language in the Inner City* (1977). O njegovu doprinosu ovoj temi pišu Badurina i Kovačević (2001). One su se posebno fokusirale na jedno poglavlje Labovljeve knjige – *Transformacija iskustva u narativnu sintaksu* (*The transformation of Experience in Narrative Syntax*). Dakle, već je rečeno da se Labov bavio proučavanjem svakodnevne priče, a kako Badurina i Kovačević navode „svakodnevna priča izniče iz razgovorne situacije, te da ona u stvari nužno predstavlja inicijalno kršenje nekog aspekta načela suradnje, odnosno da ona, kao takva, jest svojevrstan komunikacijski prekršaj.“ (Badurina i Kovačević, 2001: 70). Nadalje, spominju pojam konverzacijske sintakse kao one koju se može temeljiti u Labovljevu pojmu narativne sintakse. Razlika je jedino u tomu što u konverzacijsku sintaksu, zbog primarne usredotočenosti na aspekt razmjene, treba ubaciti aspekt interaktivnosti. Putem konverzacijske sintakse svaki će se iskaz promatrati u odnosu na iskaz drugoga govornika, iskaz će se promatrati kao eksponent sveukupne razmjene i iskaz će se promatrati na skali konverzacijske progresije, odnosno regresije. Dakle, načelo suradnje sugovornika u temelju je svake konverzacije, dok je osnovna konverzacijska sintaksa temelj razgovornoga diskursa u svim njegovim očitovanjima (Badurina i Kovačević, 2001: 71).

Razgovorni diskurs nije domena, već plan jezične realizacije i stoga je fleksibilan i prilagođava se životnim situacijama. Njegova osnovna funkcija jest razmjena, s kojom

korespondira, a pritom je omeđen govorom i osnovnom konverzacijskom sintaksom. „Time se razgovorni diskurs razotkriva i potvrđuje kao iznimno difuzan: tek je razgovor (razmjena) ono što svu tu raznolikost objedinjuje i takvoj uporabi jezika daje zajedničke crte“ (Badurina i Kovačević, 2001: 77). Autorice (2001: 77) također navode i uporabu tzv. konsituativnih iskaza o kojima je pisao Ivo Pranjković. Naime, riječ je o jednoj od bitnih odlika sintakse razgovornoga diskursa, o iskazima kojima cijeli smisao nije verbaliziran, već se sastoje od verbaliziranoga i neverbaliziranoga dijela. Jedan od primjera konsituativnog iskaza jest sljedeći: *Četiri osobe sjede za stolom te jedna vadi paketić žvakaćih guma i počinje dijeliti po jednu žvakaču svakome. Jedna od osoba kaže „Daj i meni jednu“. To bi bio verbalni dio, dok bi neverbalni bio „žvakaću gumu“.*¹⁶

Mnogi bi se složili s iskazom da je pisana komunikacija neko vrijeme bila bačena u drugi plan. Kako navodi Lada Badurina (2008: 115), misli se pritom na vrijeme razvoja telefonije u proteklim desetljećima. Ipak, u novijem vremenu, kada je internetska komunikacija dosegla (zasada) svoj vrhunac, pisana se komunikacija „vratila“¹⁷. Badurina također navodi da „konvencije (nove) pisane privatne komunikacije (sintaksa i suprasintaksa, interpunkcijska sredstva, emotikoni itd.) svjedoče o unošenju elemenata govorenosti (i ležernosti) u pisani iskaz“ (Badurina, 2008: 115).

Na kraju, razgovorni diskurs odlikuje velika sloboda. To znači da će odstupanja od standardnoga jezika uvijek biti primjetna i u usmenome i u pisanome razgovornome jeziku. To, dakako, ne znači da istih ne bi smjelo biti, s obzirom na to da se radi o diskursu koji je privatn, zatvoren, predviđen samo za određenu skupinu ljudi. Već su navedene neke razlike između usmenoga i pisanoga razgovornoga diskursa. Unatoč tim razlikama, govoreni i pisani diskurs ipak dijele neka zajednička obilježja kao što su uporaba konverzacijskih konvencija, suradnja između sugovornika i kontekstualno razumijevanje. Nakon sljedećega poglavlja slijedi istraživački dio ovoga rada iz kojega će se najbolje moći iščitati sličnosti i/ili razlike usmene i pisane forme razgovornoga diskursa.

¹⁶ Primjer je zabilježen iz snimke razgovora šibenskih srednjoškolaca (snimka će detaljnije biti razrađena u jednom od sljedećih poglavlja), a istovjetan je primjeru koje Badurina i Kovačević navode u svojoj knjizi *Raslojavanje jezične stvarnosti* (2001). Naime, autorice navode primjer s ulijevanjem mlijeka u šalicu te *Nalij i meni* ističu kao verbalni, a *mlijeka u šalicu* kao neverbalni dio iskaza. Razlog navođenja ovakvoga primjera jest upoznavanje čitatelja s pojmom konsituativnog iskaza, s obzirom na to da su takvi česti u govoru (šibenskih) srednjoškolaca.

¹⁷ Upotrijebljeni su navodni znakovi iz razloga što pisana komunikacija nikada doslovno nije bila izgubljena, „ugašena“, pa sukladno tomu i vraćena, već je bila zabačena u drugi plan, kako Badurina (2008: 115) navodi potisnuta „na margine privatne sfere.“

4. ŽARGON

Srednjoškolci u svojim razgovorima često upotrebljavaju posebne izraze koji su svojstveni samo njima. Cilj je bio istražiti koji su izrazi karakteristični za šibenske srednjoškolce te kako se isti razvijaju i šire među njima, što će se moći iščitati iz istraživanja provedenoga među srednjoškolcima u jednome od sljedećih poglavlja. Iz toga je razloga, prije samoga istraživačkoga dijela rada, bitno ovo poglavlje u kojemu će biti više riječi o žargonu općenito.

U Predgovoru prvom izdanju *Rječnika hrvatskoga žargona* Tomislava Sabljaka (2001) piše da „naša znanost o jeziku nije još posve suglasna oko naziva za govor određenih grupa ljudi koji po svojoj strukturi i namjeni izlazi iz okvira standardnog jezika, a napose iz okvira dijalekata“. Žargon se tako još naziva i *slang* ili *argot*, a u našoj lingvistici i šatrovački. Šatrovački govor etimološki se povezuje s riječju šator. Stvarali su ga Romi s ciljem stvaranja svog posebnog tipa govora – tajnog govora s tajnim znakovima. Barbara Kovačević (2001: 379) navodi da se šatrovački u shemu supstandardnog govora uklapa kao govor ulice, često deklasiranih društvenih skupina te da se nalazi na nižoj stepenici od žargona. Ranko Bugarski (2006: 9) navodi sljedeće:

Široko govoreći, žargonom se može nazvati svaki neformalni i pretežno govorni varijetet nekog jezika koji služi za identifikaciju i komunikaciju unutar neke društveno određene grupe - po profesiji, socijalnom statusu, uzrastu i slično - čije članove povezuje zajednički interes ili način života, a koja uz to može biti i teritorijalno omeđena (Bugarski, 2006: 9).

Slaba razumljivost ostalim govornicima, to jest negovornicima određenoga žargona, može dovesti do negativnih implikacija o istome. Tako se nerijetko čuje da su mladi neelokventni i nepismeni jer upotrebljavaju pojedine žargonizme, što nije nužno uvijek slučaj. Ovakve implikacije nisu legitimne i iz razloga što žargon nije samo govor mladih. Može biti svojstven i određenoj struci, pripadnicima iste, određenoj profesiji (profesori, hakeri, kuhari, umjetnici, liječnici i drugi). Ono što se za žargon u svakom slučaju može reći jest to da se nedvojbeno razlikuje od standardnoga jezika te da se oni govornici koji u svojem govoru upotrebljavaju pojedine žargonizme naveliko razlikuju od ostatka društvene zajednice. Dotaknuvši se i termina *slang*, Skelin Horvat (2009: 5) odlučuje upotrebljavati baš taj termin navodeći da je „žargon govor malih kohezivnih grupa, dok je sleng jezik koji se od žargona razlikuje time što

se može proširiti“. Time hoće reći da je *slang* pojam širi od žargona, odnosno da je žargon svojstven jednoj grupi ljudi, dok se *slang* može proširiti.

Jedna od bitnih osobina žargona jest sloboda. On nastaje spontano, a karakteriziraju ga kreativnost, ciničnost, kolokvijalizmi i vulgarizmi. Anita Skelin Horvat (2009: 45) kao njegova glavna obilježja ističe urbanost, specifičan odnos prema drugim slojevima jezika i pojavama, kreativnost, kolokvijalnost, efemernost (kratkotrajnost, nepostojanost prolaznost) i neformalnost uporabe.

Silić (2006) navodi kako razgovorni jezik podsjeća na žargone i piše sljedeće:

Te su jezike neke socijalne skupine ljudi stvorile polazeći od jezika socijalne zajednice kojoj kao cjelini pripadaju – da bi se od nje, i ovih ili onih razloga, razlikovale. Stvorile su ih tako da su mnogo toga u jeziku (obično je to standardni jezik) socijalne zajednice kojoj kao cjelini pripadaju iskrivile, dodavši im specijalne riječi i postojećim riječima nova (za socijalnu zajednicu o kojoj je riječ nerazumljiva) značenja (Silić, 2006: 108-109).

5. ISTRAŽIVANJE

Slijedi istraživački dio ovoga rada. Bit će predstavljeni ciljevi i hipoteze te metodologija. Zatim slijedi analiza razgovornoga diskursa šibenskih srednjoškolaca, koja će biti podijeljena na dvije razine, odnosno na usmenu i pisanu komunikaciju. Bit će predstavljena i leksička razina govora šibenskih srednjoškolaca u kojoj će fokus biti na žargonizmima i poštapalicama. Na kraju će uslijediti rezultati istraživanja i rasprava o rezultatima istraživanja.

5.1. Ciljevi i hipoteze

Primarni je cilj ovoga rada utvrditi i opisati razgovorni diskurs šibenskih srednjoškolaca i to u dvjema kategorijama, u usmenoj i u pisanoj formi. Usmena forma jesu spontani razgovori šibenskih srednjoškolaca, snimljeni mobilnim diktafonom, dok se pisana forma odnosi na poruke koje srednjoškolci međusobno šalju putem *WhatsApp* platforme. Drugi je cilj utvrditi

koja su najčešća odstupanja od standardnoga jezika, kako u govoru, tako i u pismu šibenskih srednjoškolaca. Za kraj, cilj je utvrditi postoje li bitne razlike u samome leksiku različitih skupina šibenskih srednjoškolaca.

Pretpostavke su podijeljene u tri skupine. Prva skupina pretpostavka odnosi se na usmenu formu razgovornoga diskursa šibenskih srednjoškolaca. U usmenoj formi razgovornoga diskursa prva je pretpostavka da će, s obzirom na fonološku, morfološku i sintaktičku razinu, najveći broj odstupanja od standarda biti zabilježen na fonološkoj razini. Sljedeća pretpostavka produbljuje prvu, odnosno pretpostavlja se da će najzastupljeniji biti adrijatizmi. Posljednja pretpostavka odnosi se na razlike u govoru učenika iz različitih škola. Pretpostavlja se da će odstupanja kod učenika strukovnih škola biti više nego kod učenika koji pohađaju gimnaziju.

Druga se skupina pretpostavka odnosi na pisanu formu razgovornoga diskursa. U pisanoj formi razgovornoga diskursa, pretpostavlja se da će srednjoškolci upotrebljavati puno vulgarizama i emotikona u svojim porukama. Također se pretpostavlja da neće paziti na pravila upotrebe velikoga i maloga slova u svojim razgovorima.

Treća se skupina odnosi na sami leksik šibenskih srednjoškolaca. Pretpostavlja se da će biti zabilježen velik broj anglizama i srbizama te da će upotreba poštapalica biti učestala.

5.2. Metodologija

Za potrebe istraživanja snimljene su ukupno četiri skupine učenika iz različitih šibenskih srednjih škola: Gimnazije¹⁸, Tehničke, Turističke te Ekonomske. Rezultati će biti analizirani po skupinama koje predstavljaju škole, odnosno svaku skupinu ispitanika predstavlja jedna škola. Ispitanici su učenici od prvoga do četvrtoga razreda srednje škole. U ispitivanju je učenicima dana sloboda da razgovaraju o temama koje su njima najzanimljivije, razgovori su snimljeni diktafonom na mobilnome uređaju i potom transkribirani. Razgovori srednjoškolaca snimani su u razdoblju od ožujka do lipnja 2023. godine na području Šibenika. Trajali su od 30 do 70 minuta, ovisno o skupini učenika i njihovome slobodnome vremenu, te je ukupno bilo oko 300 minuta materijala za analiziranje. Promatrana su odstupanja od standardnoga

¹⁸ Učenici Gimnazije podijeljeni su u dvije skupine, odnosno intervjuirani su učenici trećega i četvrtoga razreda.

jezika na fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj te leksičkoj razini. U drugome dijelu istraživanja od učenika su zatražene i njihove privatne poruke te su i one analizirane. Također, učenicima je dan i anketni upitnik o žargonizmima koji su trebali ispuniti. Zadatak im je bio da u tablici s desne strane napišu odgovarajući žargonizam (ili više njih) za ponuđenu riječ/izraz na standardnome jeziku s lijeve strane.¹⁹ Na kraju je ostavljen prostor za dodatne, nove žargonizme koje su sami mogli napisati. Rezultati će na kraju biti uspoređeni s pretpostavkama te će uslijediti zaključak kao osvrt na cjelokupno istraživanje.

Također, valja još jednom napomenuti da će istraživanje biti podijeljeno na dva dijela. Slijedi šesto poglavlje ovoga rada u kojemu će prvo biti predstavljen dio istraživanja koji se tiče odstupanja od standarda u spontanome razgovoru, a potom onaj dio istraživanja koji se tiče odstupanja od standarda na društvenim mrežama, to jest u porukama srednjoškolaca. Unutar tih dvaju poglavlja bit će i zasebna potpoglavlja posvećena leksičkoj razini, odnosno žargonizmima i poštapalicama.

6. REZULTATI I RASPRAVA

U ovome poglavlju bit će predstavljeni rezultati istraživanja provedenoga među šibenskim srednjoškolcima podijeljeni na dvije razine. Prvo potpoglavlje donosi rezultate usmenoga, a drugo pisanoga govora. Potom će uslijediti rasprava.

6.1. Rezultati prvoga dijela istraživanja – spontani razgovor šibenskih srednjoškolaca

Uočena odstupanja bit će predstavljena općenito, odnosno neće se izdvajati koji su učenici što rekli, no naknadno će uslijediti statistički prikaz odstupanja iz kojega će se jasno vidjeti koliki je broj odstupanja od standardnoga jezika zabilježen kod kojih srednjoškolaca (ovisno o školi koju su pohađali).

¹⁹ Tablica je priložena na kraju ovoga rada.

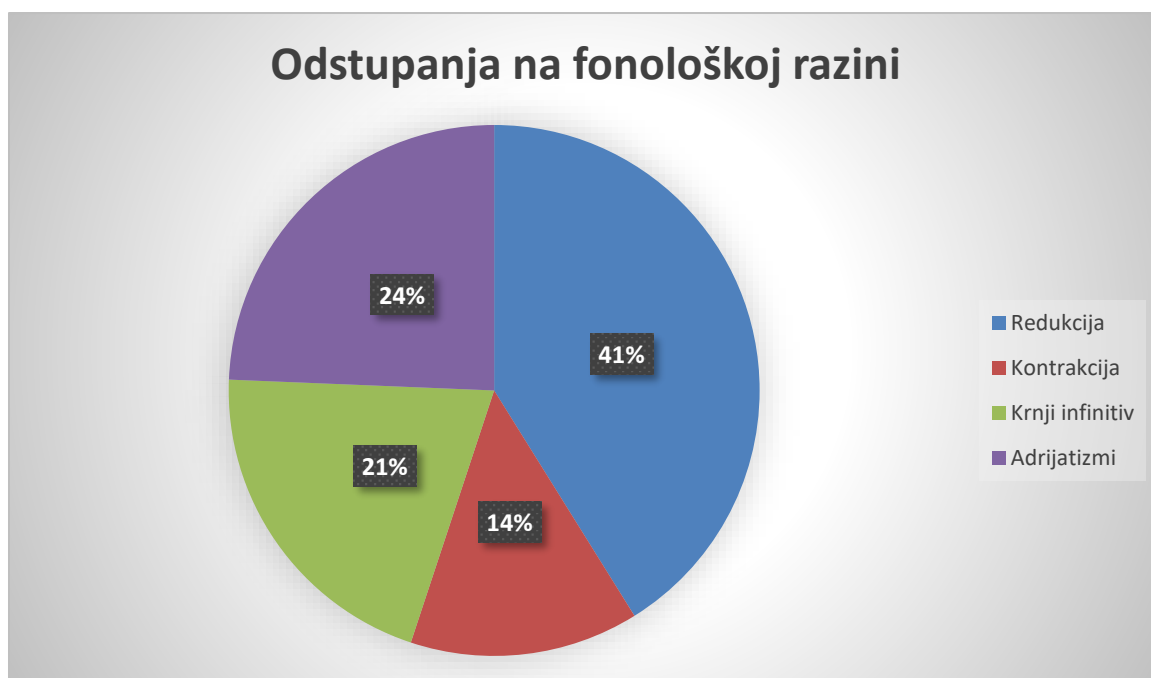
6.1.1. Fonološka razina

Na fonološkoj su razini zabilježeni²⁰:

- adrijatizmi (*iden; van; znan; san; fakulteton; naporan; nekin; dobrin; upadnen; pričan; moran; šaljen; suboton; tobon; pušin; dođen; susjedon; nekin; volin; osmon; mrzin; šakon; buden; tvojnin; brodon*)
- kontrakcije (*jel; dib; tob; jab; očemol; moglib; bi; doće; poslaću; više; oćel; toć; moglab; dvaisprvog; trisprvi; vićemo; kakos; tis; diš; štaš; biće; štab; nekakob; nijem*)
- krnji infinitiv (*dogovorit; učit; sidit; dobit; spremat; izgledat; ić; stat; tražit; stavit; proć; pridat; napravit; imat; reć; vozit; radit; vidit; izmislit; radit; upisat; bit; uć; maknit; trubit; bacit; govorit*)
- redukcije vokala (*zažela; oćete; odat; al; ko; nedlju; kren; kolko; men; dones; naš; oš; neš; rodca; mis; doe; stislo; vol'la; naći; vako; čueš; Ražnama; ko; doša; odma; krenla; zakinli; guzci; viš; primjetli; ka; kae; bezeze; ise; ubi; radla; tolko; progovorla; mis; vidla; ope; kutju; el; zapantla; ulovla; bolnce; smistli; trudla; kupla; ošli; dvaest; tražla; rodca; izbacli; oaj; jean; moral; pa; moš; polce; teletna; es; nažicirat; dol; kaeš; kaen; nean; velki; vid; izlaz; triale; otprilke; opće; riješla; godne; prominlo; neg; ope; vit; svatli; ukinli*)

Na fonološkoj razini u obzir su se uzele redukcije vokala, kontrakcije, adrijatizmi i krnji infinitivi. Zabilježeno je ukupno 846 odstupanja od standardnoga jezika na ovoj razini. Od toga broja, najveći se broj tiče redukcija, kojih je zabilježeno 348. Slijedi grafički prikaz kako bi se odnos među spomenutim odstupanjima prikazao u postotku:

²⁰ U radu nisu zabilježeni svi primjeri koji su se čuli u razgovorima šibenskih srednjoškolaca i to iz dvaju razloga. Prvo, nekolicina se riječi ponavlja više puta pa se smatralo nepotrebnim ponavljati istu riječ više puta i drugo, iz zabilježenoga broja primjera jasno je o kakvim se odstupanjima radi. Isto vrijedi za primjere u svim odstupanjima na svim razinama, pa neće ponovno biti naglašavano.

Slika 1. Postotak pojedinih odstupanja na fonološkoj razini

Kontrakcije se javljaju u 14 % primjera, adrijatizmi u 24 %, a krnji infinitivi u 21 %. Zanimljivo je to što su srednjoškolci pri upotrebi infinitiva „kontradiktorni“: u jednoj rečenici koriste puni infinitiv, dok u drugoj rečenici (ponekad čak za isti taj glagol) koriste krnji infinitiv (na primjer kažu *Možemo ići u petak* pa u sljedećoj rečenici *Ja neću ić tad*). Također, u govoru šibenskih srednjoškolaca čuje se ikavica u svim primjerima (*lipo, cilo, nedilja, vrime...*).

Učini li se analiza odstupanja na fonološkoj razini među pojedinim skupinama, može se zaključiti da odstupanja nisu međusobno toliko različita. Učenici koji pohađaju Gimnaziju intervjuirani su u dvjema skupinama, odnosno intervjuirani su učenici koji su pohađali četvrti razred srednje škole i oni koji su pohađali treći razred. Kod učenika četvrtoga razreda zabilježeno je 115 odstupanja od standardnoga jezika na fonološkoj razini od ukupno 1163 riječi u njihovome govornome uzorku, što je 9,88 %, a kod učenika trećega razreda 169 odstupanja od ukupno 1556 riječi u govornome uzorku, što je 10,86 %. Učenici Ekonomske škole imali su 181 odstupanje od standarda od ukupno 1639 riječi u govornome uzorku, odnosno 11,04 %, a učenici Turističko-ugostiteljske škole 176 od ukupno 1454 riječi, što je 11,76 %. Najveći broj odstupanja na ovoj razini zamijećen je u razgovoru učenika koji su pohađali Tehničku školu, a broj o kojemu se radi jest 205 od ukupnoga broja riječi u njihovome govornome uzorku koji iznosi 1465, to jest 13,99 %. Dakle, zanimljivo je

primijetiti da učenici koji pohađaju Gimnaziju imaju najmanje odstupanja od standardnoga jezika na fonološkoj razini, pogotovo najstariji učenici. Slijedi grafički prikaz odnosa odstupanja na fonološkoj razini kod različitih grupa srednjoškolaca. U grafu su u odnos stavljeni postotci odstupanja na fonološkoj razini dobiveni za svaku navedenu školu.²¹

Slika 2. Postotak odstupanja na fonološkoj razini kod različitih grupa srednjoškolaca

6.1.2. Morfološka razina

Na morfološkoj je razini zabilježeno sljedeće:

- Brkanje prijedloga *radi* i *zbog* (*Sad iman bronhitis radi toga; past ću samo radi vožnje, radi radi brzine*)
- izostavljanje enklitike *li* (*Oćete vi bubat; Jes prida ti, jes ti prijavija propise*)
- izostavljanje pomoćnoga glagola *biti* (*To teb sestra išla; Men drža sve tri godne; on men super; men bia neko drugi*)

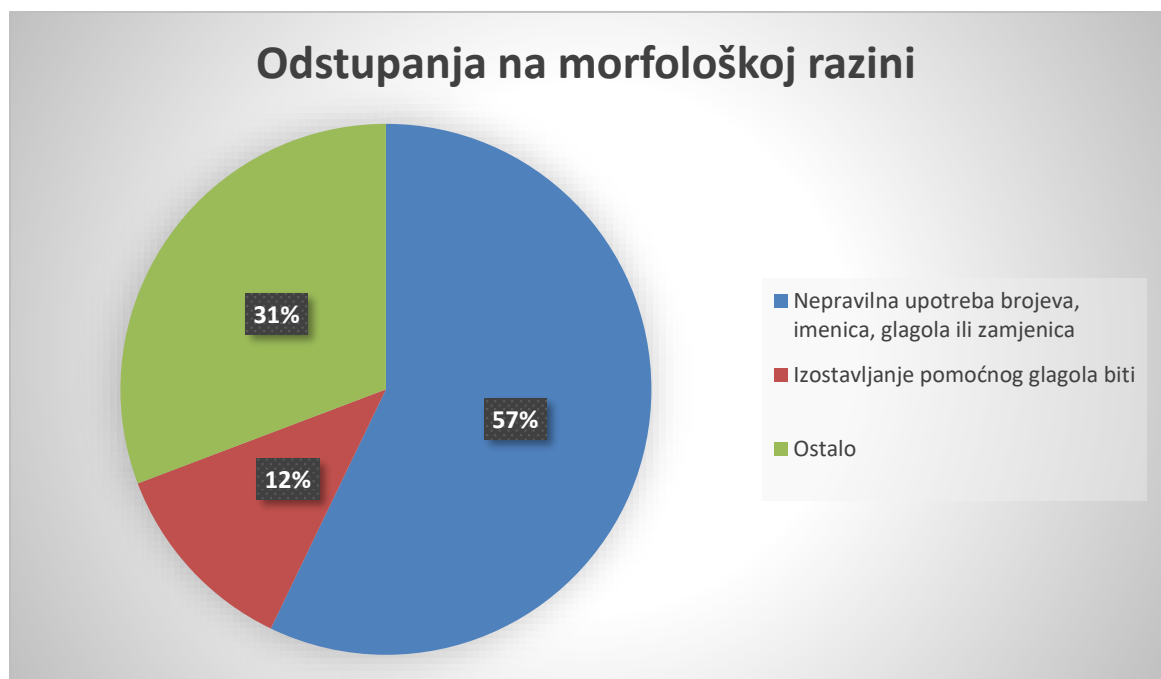
²¹ Postotci su se računali na način da se broj odstupanja od standarda stavio u odnos s ukupnim brojem riječi u govornome uzroku određene skupine. Na isti će način biti prikazani odnosi među različitim grupama srednjoškolaca na morfološkoj i sintaktičkoj razini.

- izostavljanje zamjenice *ju* (*ganjala je i ulovla je*)
- nepravilna upotreba brojeva (*četri, ušlo njih tri; nas dva ćemo robijati; Nešto od tog četiri će nan dati; obadva*)
- nepravilna upotreba brojevnice (*obe*)
- nepravilna upotreba glagola (*poji, mi isprepišemo cilu provjeru, prvi put da se pristrojaen; kako ti rješaje zadatak; rješaješ predmet po predmet; ona mene ispitiva; Tebe vidno profesorica ili profesor zakinlo; ja pokazivan; Svi se pravu da ne znaju; kad se ti pribacivaš; kako se to zovu; obećajen; Triba mi duvani; ko da ga ocjenjiva; naći slikavaj; samo radu ono šta njima paše; al sve ove nove generacije koje dolazu; kad uspoređivan Ekonomsku i Gimnaziju; završaje ti škola u sridu*)
- nepravilna upotreba imenice (*Moraš stat zato jer aute prolaze; Da ja san radla u Solarisa; ako dolaziš na satove; išla san u pedagogice*)
- nepravilna upotreba komparativa i superlativa priloga (*rađe; najrađe*)
- nepravilna upotreba prijedloga *sa* (*sa nekin; sa nožen; sa Dinon; sa prijateljjen; sa tobon*)
- nepravilna upotreba zamjenica (*Meni je sve sram isprid njih; s tebon; s menon; njena; njen; Komu je ovaj mava*)
- nepravilni nastavci za kondicional (*aorist pomoćnoga glagola jest *bi* u svim primjerima – *mi bi tili; vi bi govorli; ja bi išla; mogli bi u subotu...*)
- upotreba imenice lagati s pogrešnim padežom (*laže me*)
- upotreba *ovaj* umjesto *onaj* (*ovaj konobar*)
- upotreba pridjeva umjesto priloga (*Ovako ti nekako cili izgledaju čudni*)
- upotreba zamjenica *koliko* umjesto *kakva* (*Kolko je on mala beba*)

Morfološka je razina ona s najmanjim brojem odstupanja kod svih srednjoškolaca. Zabilježeno je ukupno 91 odstupanje od standardnoga jezika. Ono što je primijećeno u govoru svih srednjoškolaca, neovisno o školi koju pohađaju, jest to da je aorist pomoćnoga glagola *biti* za tvorbu kondicionala uvijek *bi* u svim licima. Niti jedan učenik nije upotrijebio ispravan oblik za određeno lice niti jedan jedini put. Nakon toga, srednjoškolci najviše griješe²² prilikom upotrebe glagola, odnosno nerijetko koriste oblike glagola koji u standardnome

²² S obzirom na to da je riječ o razgovornome diskursu, koji dopušta odstupanja od standardnoga jezika, odnosno za koji ne vrijede stroga pravila, *griješe* treba shvatiti kao *odstupaju od standarda*.

jeziku uopće ne postoje ili koji su jednostavno pogrešni. Takvi su oblici česti u šibenskome govoru i gotovo svi zabilježeni primjeri ponovljeni su više od jednoga puta u govoru srednjoškolaca. Također, primijećeno je da srednjoškolci u razgovoru često pogrešno koriste/sklanaju brojeve. Ostala odstupanja koja su zabilježena na morfološkoj razini manje su prisutna i obično su zabilježena samo jednom u određenome razgovoru. Slijedi grafički prikaz:

Slika 3. Postotak pojedinih odstupanja na morfološkoj razini

Najveći broj odstupanja na morfološkoj razini zabilježen je kod učenika koji pohađaju Turističko-ugostiteljsku školu. Zabilježena su 22 odstupanja od standardnoga jezika i to najčešće nepravilna upotreba zamjenica ili glagola. Također, gotovo u svakoj drugoj rečenici koja u sebi sadrži prijedlog *s(a)* isti je krivo upotrijebljen. Učenici Ekonomske škole imali su 21 odstupanje od standardnoga jezika, najčešće pogrešna upotreba glagola. Učenici koji su pohađali treći razred Gimnazije na morfološkoj su razini imali 20 zabilježenih odstupanja i to najčešće upotreba nepravilnog oblika glagola. Prate ih učenici Tehničke škole s 18 odstupanja od kojih je najčešća pogrešna upotreba brojeva. Učenici četvrtoga razreda Gimnazije imali su najmanje odstupanja i na ovoj razini, svega deset. Ispod je graf koji prikazuje odstupanja na morfološkoj razini kod različitih skupina srednjoškolaca:

Slika 4. Postotak odstupanja na morfološkoj razini kod različitih grupa srednjoškolaca

6.1.3. Sintaktička razina

Na sintaktičkoj su razini zabilježena sljedeća odstupanja od standardnoga jezika:

- elipse (*I onda mu je, ka, druga dva od 7 do 7 ipo navečer; Ja san tila upisat frizere. Sad mi je čak i drago šta nisan; Stipe tis nas dovea ti sad rješavaj; Mi skrećemo s jednog na drugo; Većinon samo kako idemo vani i kupanje; Ja kaen idemo uzet ist i onda ja kaen idemo; A dobro Suza; Čekaj jel ti fakultet sad ode ili; Puši trudničke; prva iz ovog ili iz prošlog?*)
- ispravljanje vlastitoga iskaza (*Naš šta ti je problem kod nje malo, šta ti je ona malo baš traži ono baš previše za gimnaziju; Amo reć napravin neku, nešto, neko čudo; past ću samo radi vožnje, radi radi brzine; Jes prida ti, jes ti prijavija propise; Iša ja stat njemu, pokraj njega, do potkoljenice mi stoji; Jer kad gledan ono Gimnaziju, kad*

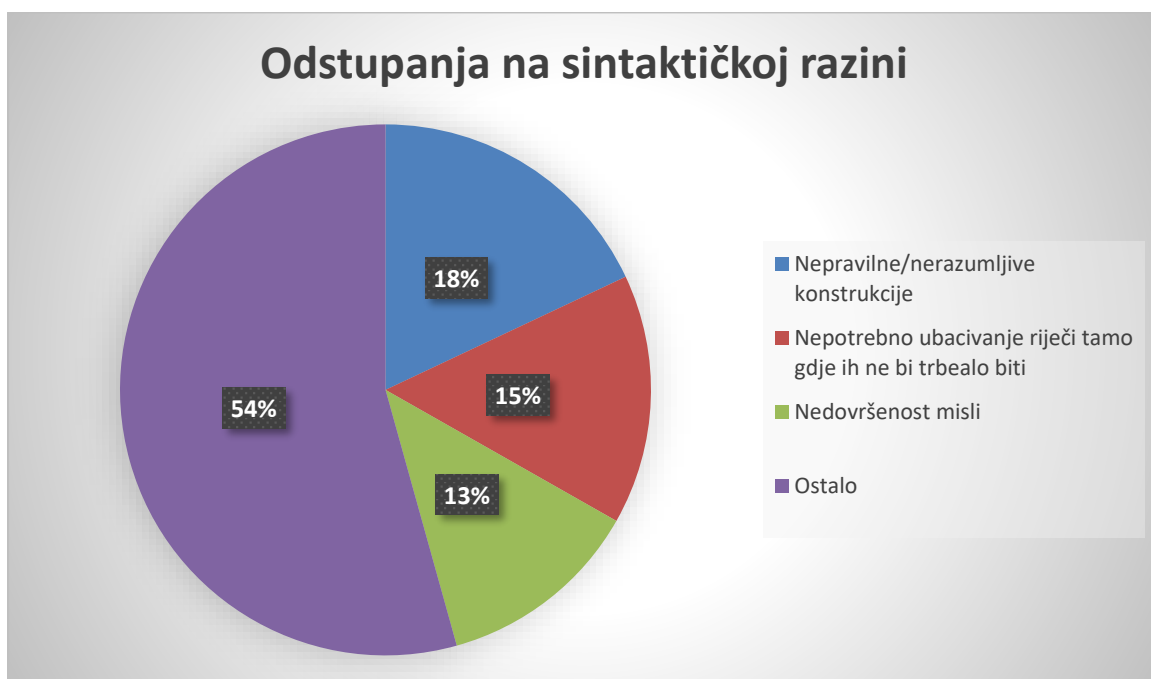
uspoređivan Ekonomsku i Gimnaziju; Sad san ode priko, dok je škola; ne baš zato šta smo ujutro, popodne u školi)

- konstrukcija za + infinitiv (za pisat; za čitat)
- nedovršenost misli (*Baš san u zadnji period za faks zagrijan i to; ...odma san se skompa s nekin dobrin ljudima i to; Oćemol ić ća ili; Jedino šta ga ne mogu nekad svatit ozbiljno zato šta e; Jel moramo ka govorit kako nan je bilo u školi ili; Al najgore nako informatika; Ja san ono misla ka bez problema će ljudi pristat, al očito ljudi ne žele više imat...; kad uspoređivan Ekonomsku i Gimnaziju nijem; Oćemo se stvarno dogovorit za vikend zato šta ono...)*
- nepotrebna ponavljanja (*I onda kao promatraš koja je razlika kao u načinu izražavanja i kao u govoru; Jedino ono šta je men, kao, rodca govorila, kao, za tu povijest...; Od petog osnovne san ti, znači, tia medicinu, znači to san ti tia; Naš šta ti je problem kod nje malo, šta ti je ona malo baš traži ono baš previše za gimnaziju; Priča ti Leo da ti je ona, da ti je njena susjeda od Ene ka da ti se njena mater svađala sa nekin još susjedon i da ti je Ena došla sa nožen i da ti je probola tu jadnu ženu i da je došla policija i da ti je ganjala Enu; Ako obe nemamo, žicamo, žicamo, žicamo; past ću samo radi vožnje, radi radi brzine; Samo meći bezeze, meći bezeze; Aa viš viš, nismo išli za tin; Ne ovo je doli, ovo je doli, ovo sve je najbolje)*
- nepotrebno dodavanje glagola (*znaš zašto to meni uopće nije bilo predstavlja problem*)
- nepravilna sročnost (*To ti je najbolji prijatelj od Ene; susjeda od Ene*)
- nepravilne/nerazumljive konstrukcije (*Ja, Ana i Mia; za nikoje; Meni se neće učita; On se izvlači cile četiri godine; Meni je to super kod njega šta je on baš onako tako nekako baš zna s ljudima radit; Baš san u zadnji period za faks zagrijan; Ja znan koji iman 18 godina, ono tipa, prošle godine san baš turbo izlazija, ono svaki petak, svaki vikend, sad san više nekako za neki chill; ja iman puno jezičnih mana zato u kvartu u kojien san ja odrasta; Zamisli da ne upadnen u taj faks; Ja se nisan osjeća svoj; nikad se neće izbori za nas; A mis sad zavisi do osobe; Ona men baš govori nekidan, ona men govori meni glupo njoj se javit al niko meni neće; Ja san u početku radija više; Tamo sve po podu, otvoreni oni, oni smoki otvoren, to sve prosuto; Stari ne mogu ga upisat ni da bi tia; I njih jedno ono deset je bilo vamo iz Ražina, bilo još njih deset iz Splita i krene se nešto tamo sad napušavat i imaju zabranu uć u kafić; Nismo ništa rekli o njoj nego samo jednu rečenicu i odma smo počeli drugu; Ja san ti mobitel na engleskon ostavija u džepu i ja se na po testa diga i onda ga stavija jer mi je vibrira u*

džepu; Još smo mi maturanti smo bili ono odlični i uvijek kab tribalo bi se ono združili i ono pričali o svemu, al sve ove nove generacije koje dolazu to je ono; Ja iman sad obranu završnog sljedeći tjedan; Nama je sve bolje samo dok ne dođe pravi nastavnik)

- nizanje (Ime prezime matere; Ja tija trubit, reka ovaj ne trubi, kolonu napravija, ajde brate moj)
- specifičan početak rečenice (A sestra...; A dib se to išlo; I onda ti tako...; A čueš...; A naš šta; Ajme, jedva čekam ode...; Ne ovo je doli, ovo je doli, ovo sve je najbolje)
- specifičan redoslijed riječi u rečenici (Ne rugajte se jer nije bilo na trafici ih kupit; Njoj se četiri puta auto ugasilo; Jel teško bilo stvorit, ka, društvo; ti ako njima se pobuniš da su te zakinli; I bilo ti nas jedno pet kandidiralo se; Poslaću ja tvoj broj njoj; Ma nako ja sad dolazin tu radit; ka san vidla razred kakav je, ja mis da bi se svađala s njima non stop; On je bia prije tri tjedna rame slomio i bio je cili u zavoju i sad opet slomija prst; A men tako nije; Jedan do drugoga stari moj mi se rugali; Kojeg da uzmen instruktora; Nemoj da samo promoći papir; Šteta šta više nije puta u godini; Nastavnici su dobri šta picavanje oprostite; pa nek Ema joj doda)
- umetanja riječi onda kada ih ne bi trebalo biti (Oni ne obećavaju da će ona odat i to, al kaže da se nadaju; zato jer; Jel teško bilo stvorit, ka, društvo; Ja znan koji iman 18 godina, ono tipa, prošle godine san baš turbo izlazija, ono svaki petak, svaki vikend, sad san više nekako za neki chill; I doće ti tipa ponediljak navečer i učit ću; Jel ti bilo neugodno kad je njih petero, tamo šestero tamo pričalo; Ja ono šaljen mu u 11 da jesan, kao ono suboton se inače ne ide vozit; Ma neće; A mis sad zavisi do osobe iskreno; A više volin da mi pas ima dlake onda je, ono, pupast i mekan; One, ono, po dvaest kuna; Zato jer je njegova tetka rodca od Eme; Moš ti to napisat, ono da, otprilike, na svoju ruku; I njih jedno ono deset je bilo; i onda meni triba ona sredina, ono da ja njega napunin nečin; Jel moramo ka govorit kako nan je bilo u školi ili; Al najgore nako informatika; Čak san misla ono dab ljudi pristali; Ja san ono misla ka bez problema će ljudi pristat; Al ka društvo ka većina je ono baš propala dosta; Nije preteško al nije ni ono da ne tribaš dolazit; Oni ono kad dođu iz osnovne u srednju ono ki da su pušteni s lanca i onda ono nastavnici znaju doć ono prvi sat su imali prvaše, drugi sat nas, dođe nastavnica ono cila živčana; Ja san znala čut nju kako se ono na prvaše dere jer ono oni ništa ne slušaju tako da ono)
- uzročni veznik na prvome mjestu u rečenici (Jer ti njen razred neće niko i ona ne zna štab; Jer kad gledan)

Sintaktička je razina, premda broji manji broj odstupanja nego fonološka razina, najproblematičnija. Ova razina pokazuje koliko zapravo srednjoškolci imaju problema u sastavljanju/izgovaranju ispravno sročениh i razumljivih rečenica. Čak i u slučajevima kada bi srednjoškolci ispravili vlastiti iskaz, on bi (ponekad) i dalje ostajao pogrešnim. Na ovoj je razini, dakle, najveći broj odstupanja uočен u sastavljanju nepravilnih i/ili nerazumljivih konstrukcija. To je popraćeno sljedećim dvama odstupanjima koja su također često uočena u razgovoru svih srednjoškolaca – nepotrebnim ubacivanjem riječi tamo gdje iste ne bi trebale biti i nedovršenost misli. Ostala odstupanja zabilježena su u manjem broju. Slijedi grafički prikaz odstupanja na sintaktičkoj razini:

Slika 5. Postotak pojedinih odstupanja na sintaktičkoj razini

Kod učenika četvrtoga razreda Gimnazije i na ovoj je razini uočен najmanji broj odstupanja i to 46. Sljedeća škola s najmanjim brojem odstupanja jest Tehnička škola kod koje je zabilježeno 55 odstupanja i to najčešće u situacijama ubacivanja riječi onda kada to nije potrebno i neuobičajenoga reda riječi u rečenicama. Nakon Tehničke škole slijede učenici Turističko-ugostiteljske škole kod kojih je zabilježeno 57 odstupanja od standarda. Najčešće se radi o umetanju nepotrebnih riječi u rečenice i nejasnim konstrukcijama rečenicama. Potom

slijede učenici trećega razred Gimnazije sa 61 odstupanjem. Najveći broj odstupanja jest 70 i zamijećen je u razgovoru učenika Ekonomske škole, a najčešće se radi o nedovršenosti misli. Slijedi grafički prikaz odstupanja od standarda na sintaktičkoj razini:

Slika 6. Postotak odstupanja na sintaktičkoj razini kod različitih grupa srednjoškolaca

6.1.4. Poštapalice

Poseban dio rada posvetit će se poštapalicama. Barić i sur. pišu kako se poštapalice svrstavaju među čestice te da su to „riječi koje neki govore bez ikakve veze s njihovim smislom, obično kad u govoru žele dobiti vremena da nađu potrebne riječi za ono što žele reći.“ (Barić i sur., 2005: 282). Frančić, Hudaček i Mihaljević (2006: 241) navode kako su poštapalice česte u razgovornome stilu te da njima govornici popunjavaju stanku u govoru i upotrebljavaju ih kako bi dobili vrijeme za razmišljanje. Slično navodi i Silić (2006: 117) koji piše kako su poštapalice svojstvene samo razgovornome stilu. On za poštapalice piše da su „jezična sredstva koje govornik rabi prije kakva izričaja da bi dobio vremena za oblikovanje svoje glavne misli.“ (Silić, 2006: 117). Dakle, jasno je da se poštapalice u hrvatskome jeziku upotrebljavaju kao riječi bez konkretnoga značenja. „Takva uporaba riječi bez stvarne potrebe

stvara buku u komunikacijskom kanalu čime se otežava dolazak informacije od govornika do slušatelja...“ (Vrljić, 2007: 61).

Analiziranjem razgovora šibenskih srednjoškolaca, na temelju snimljenoga materijala, zabilježena je upotreba poštapalica 193 puta. Slijedi tablični prikaz zabilježenih poštapalica i to po redu, krenuvši od najčešće korištene.

Tablica 2. Zabilježene poštapalice iz razgovora šibenskih srednjoškolaca

	<i>ono</i>	<i>ka(o)</i>	<i>(z)nači</i>	<i>(z)naš</i>	<i>pa</i>	<i>kužiš</i>	<i>tipa</i>
Gimnazija (4. srednje)	5	2	1	/	2	3	/
Gimnazija (3. srednje)	11	12	15	2	1	/	2
Tehnička škola	6	/	1	/	2	/	/
Turističko- ugostiteljska škola	7	12	5	5	1	/	/
Ekonomska škola	55	10	4	/	/	/	2

U tablici nisu uvrštene poštapalice *stari (moj)* i *brate*. Razlog tomu je što su one zamijećene isključivo u razgovoru učenika Tehničke škole i, za razliku od poštapalice *kužiš* koja je također zabilježena samo u razgovoru učenika jedne srednje škole, ove se dvije povezuju sa samim identitetom učenika Tehničke škole. Poštapalica *stari (moj)* izgovorena je 20 puta, a *brate* sedam. Ponekad su one sačinjavale čitavu rečenicu:

- *Moš ti to napisat ono da otprilike, na svoju ruku?*
- *Stari moj.*

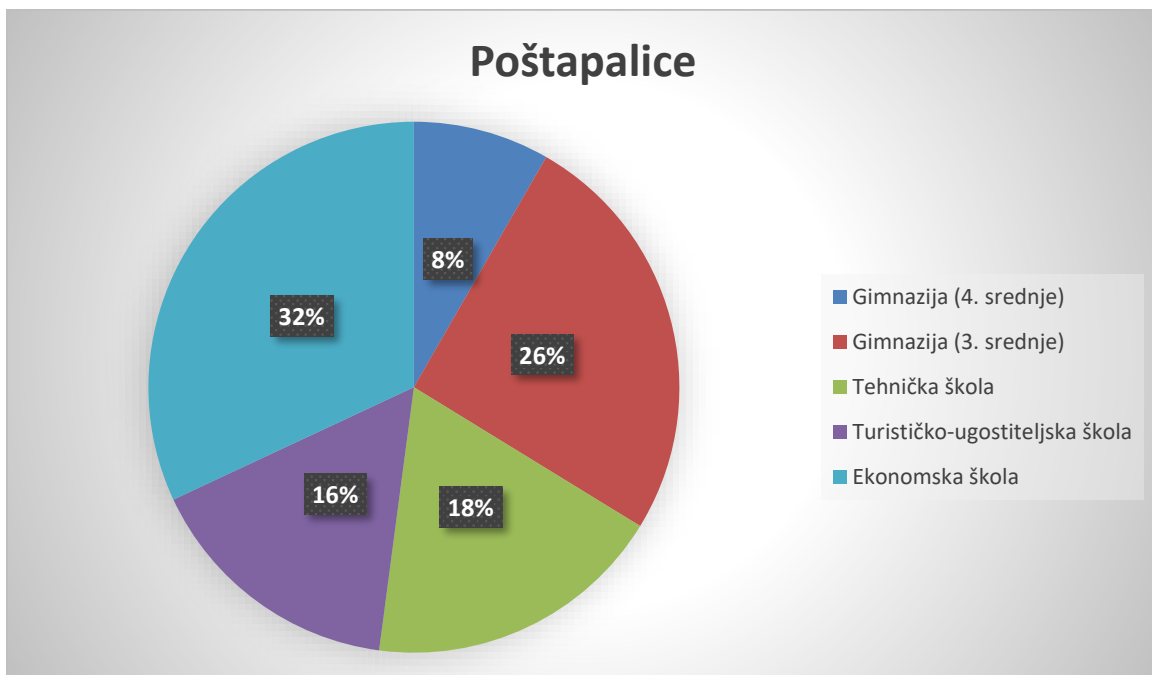
ili

- *Slagali neke polce.*

- *A stari moj.*

U prvome primjeru *stari moj* upotrijebljeno je umjesto odgovora koji bi, ako ćemo gledati kontekst, trebao biti „ne pitaj suluda pitanja“ ili nešto slično tomu. U drugome primjeru *stari moj* izrečeno je umjesto žaljenja osobe, odnosno iz konteksta se izvlači da je na tome mjestu moglo stajati nešto poput „jadan ti“.

Iz tablice se može vidjeti da učenici četvrtoga razreda Gimnazije imaju najmanje poštapalica u svome govoru. Zanimljivo je istaknuti da su srednjoškolci koji su često govorili *ka(o)* radili najduže stanke u svome govoru nakon izgovorene poštapalice. To potvrđuje pretpostavku da se govornici služe poštapalicama kako bi dobili više vremena za razmišljanje, odnosno promišljanje o sljedećim rečenicama. Poštapalice *ono* i *pa* često su se našle kao posljednje riječi u rečenici i izgovorene su umjesto dovršavanja rečenice. Ispod je priložen grafički prikaz iz kojega se jasno vidi postotak upotrebe poštapalica kod različitih skupina srednjoškolaca.²³

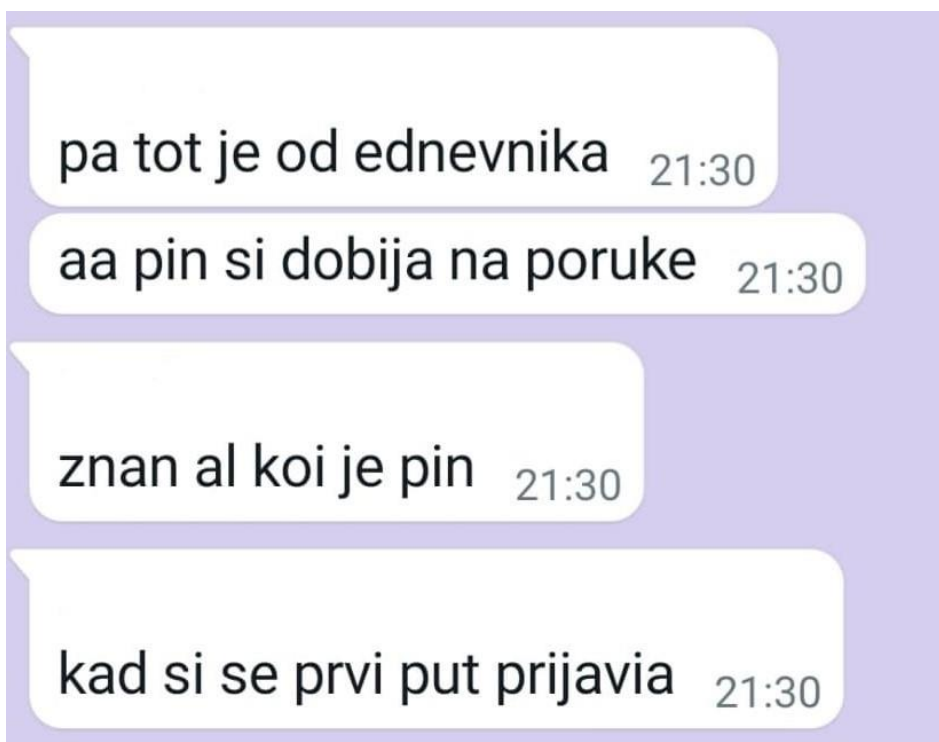
Slika 7. Postotak upotrebe poštapalica kod različitih skupina srednjoškolaca

²³ Kao i kod odstupanja na fonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini, u odnos su stavljani dobiveni postotci upotrebe poštapalica kod različitih grupa srednjoškolaca.

Dakle, nedvojbeno najviše poštapalica u svome govoru imaju učenici Ekonomske škole kod kojih je samo jedna poštapalica zabilježena čak 55 puta! Zanimljivo je primijetiti i to da učenici Tehničke škole u svome govoru uopće ne upotrebljavaju toliko poštapalica koje su učestale u govoru drugih skupina srednjoškolaca, koliko im prosjek kviri upotreba već spomenutih poštapalica *stari* i *brate*. Također, oni su imali najviše vlastitih žargonizama za koje tvrde da su njihova tvorevina i razumljivi samo određenima, internim grupama ljudi. Kako bi se to potvrdilo, tako su žargonizmi koje su učenici Tehničke škole samostalno napisali dani učenicima ostalih škola uz pitanje upotrebljavaju li te riječi u svome govoru i/ili znaju li što one znače. Odgovor je bio negativan za sve žargonizme što potvrđuje da učenici Tehničke škole imaju, moglo bi se reći, svoj tajni jezik. Argot predstavlja „tajni jezik deklariranih društvenih elemenata, lupeža, provalnika, džepara, probisvijeta, krijumčara, kockara, varalica, skitnica, itd. koji se trude da njihov jezik bude nerazumljiv za okolinu“ (Melvinger 1984: 64). Nikako se, pritom, ne želi reći da učenici ove škole spadaju u ijednu od ovih skupina, ali svakako se može reći da su govorno, uz učenike Ekonomske škole, najbliže takvome opisu. I jedni i drugi učenici otvoreno su neperspektivni što se očito očitava na njihov govor. Dok se jedni priklanjaju većem broju riječi koje su razumljive samo njima, drugi imaju poteškoća u sastavljanju rečenica bez upotrebe prevelikog broja poštapalica u njima.

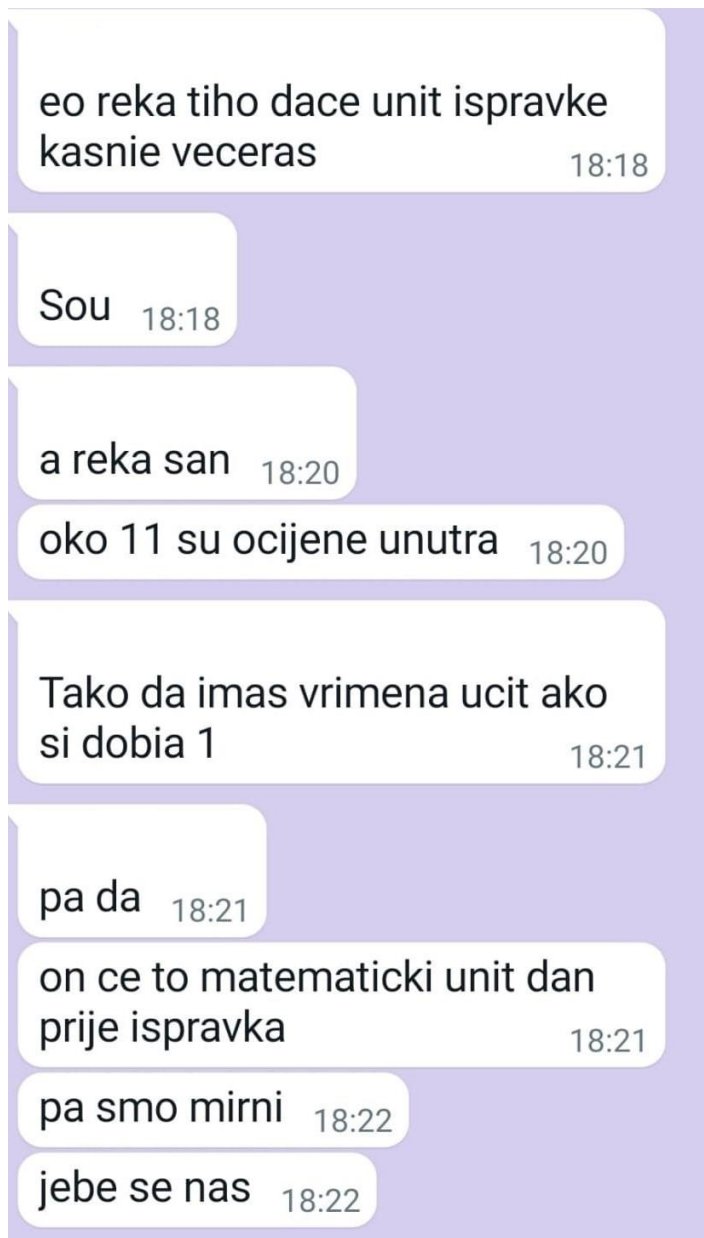
6.2. Rezultati drugoga dijela istraživanja – poruke šibenskih srednjoškolaca

U ovome će poglavlju biti analizirana pisana komunikacija šibenskih srednjoškolaca. S obzirom na to da neki srednjoškolci nisu htjeli dijeliti svoje poruke, u ovome će se poglavlju govoriti o općenitim odstupanjima šibenskih srednjoškolaca, a ne o odstupanjima kod specifičnih grupa.

Slika 8. Razgovor srednjoškolaca br. 1

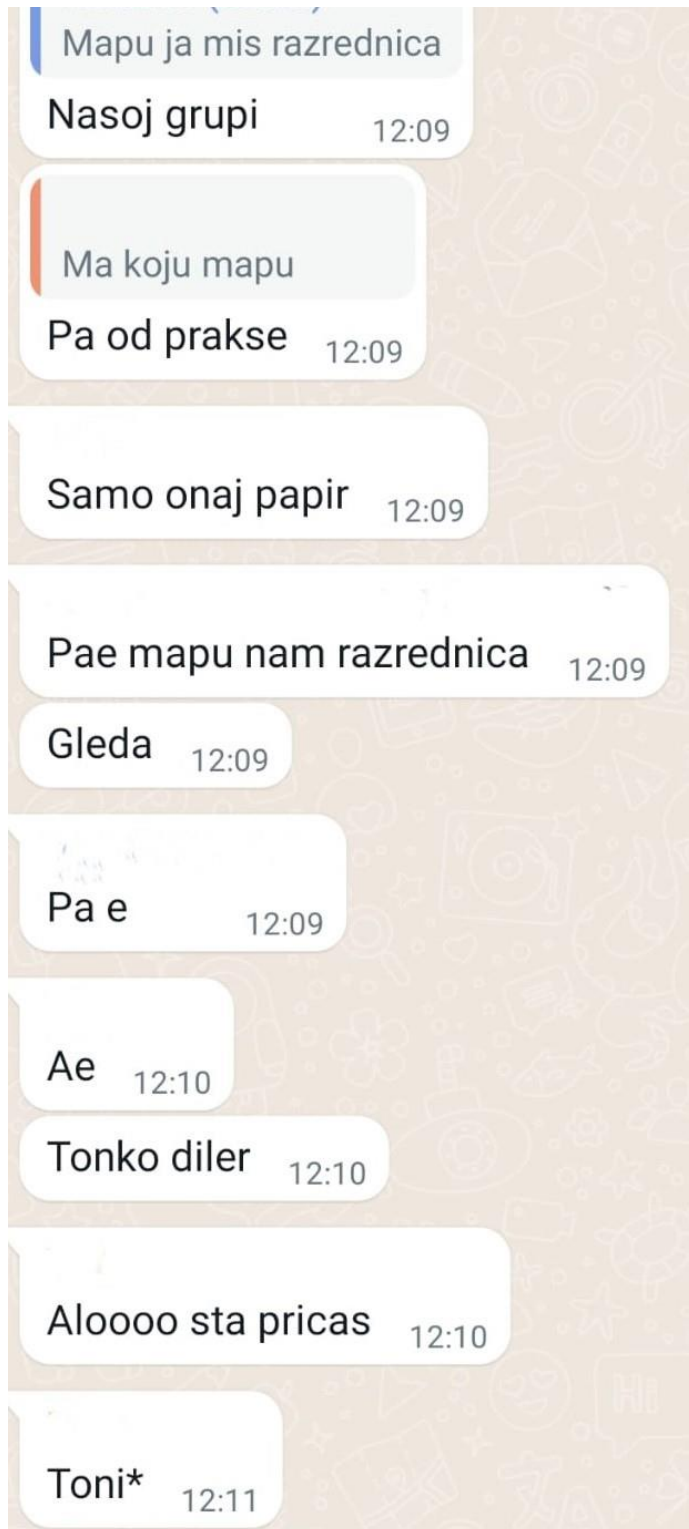
Na Slici 7. na pravopisnoj razini može se uočiti započinjanje rečenice malim slovom (*pa, znan, kad*) kao i nedostatak interpunkcijskih znakova u svim rečenicama. Također, uočava se i redukcija (*tot, koi*) te nedostatak spojnice (*ednevnika*). Na sintaktičkoj razini može se primijetiti nejasna konstrukcija u rečenici *aa pin si dobija na poruke*, dok bi ispravno bilo reći *u poruci*. Na leksičkoj razini mogu se uočiti dijalektizmi, odnosno različite varijacije glagola (*dobija, prijavia*).

Slika 9. Razgovor srednjoškolaca br. 2

Slika 8. je zanimljiva jer se na grafijskoj razini može uočiti nedostatak dijakritičkih znakova u svim riječima (*dace, veceras, sou, imas, ucit, ce, matemacki*). Na pravopisnoj se razini opet može uočiti započinjanje rečenica malim slovima (*eo, a, oko, pa, on, pa*) i redukcije (*eo, kasnie*). Uočava se i krnji infinitiv (*unit, ucit*). Na sintaktičkoj razini može se primijetiti eliptičnost i neobičan red riječi u rečenici (*eo reka (je) tiho da će unit ispravke kasnie veceras*). Na morfološkoj razini u oči upada pogrešna upotreba imenice *ocjena* u nominativu

množine (*ocijene*). Također, broj jedan nije napisan slovima premda bi trebao biti. Na leksičkoj se razini može uočiti vulgarizam (*jebe*).

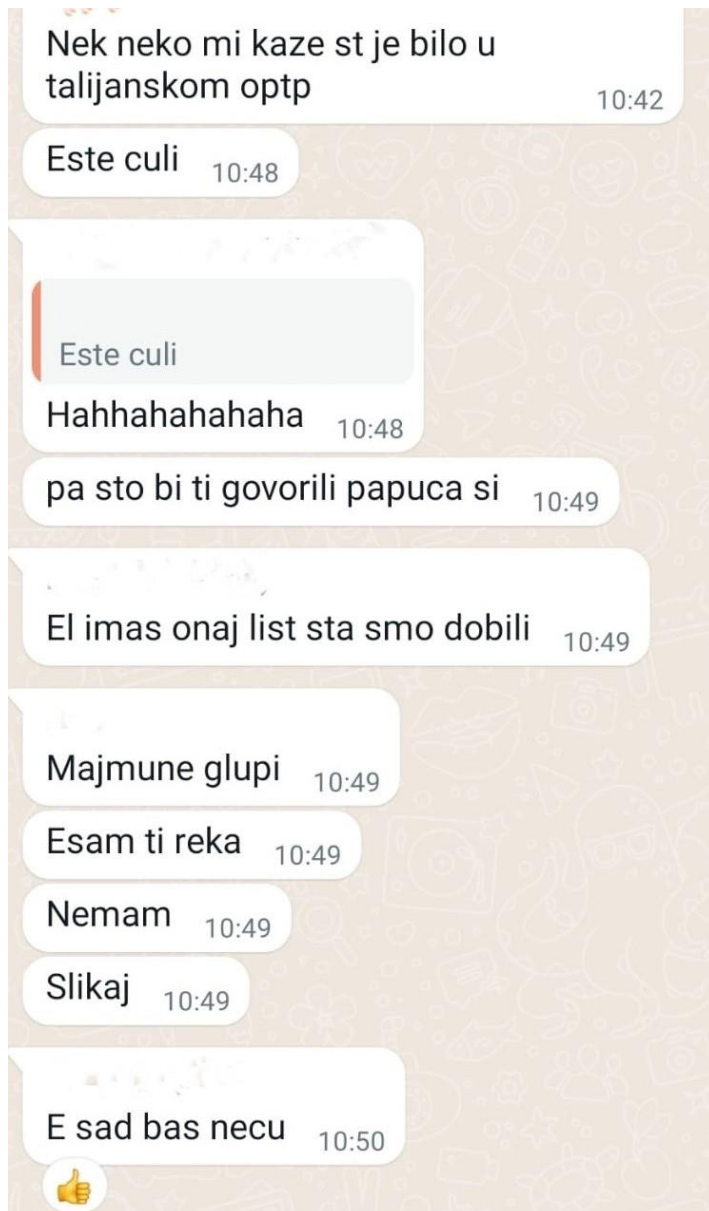
Slika 10. Razgovor srednjoškolaca br. 3

U ovome je razgovoru najistaknutija sintaktička razina, odnosno eliptičnost (*pa e, ae*). Učenici pišu poprilično kratke rečenice, od jedne do dvije riječi koje nemaju nikakvo značenje i na taj se način sporazumijevaju i kažu si sve potrebno. Na grafijskoj se razini i ovdje može uočiti nedostatak dijakritičkih znakova (*Nasoj, pricas*). Na sintaktičkoj razini vidi se da učenik ispravlja samoga sebe u novoj poruci iako je to mogao napraviti i prije no što je poslao prvu poruku (*Tonko > Toni*). Kovačević i Badurina (2001) navode kako bi pisani tekst trebao biti kongruentnije strukture s obzirom na to da onaj koji ga piše ima vremena stati i promisliti. Ipak, to ovdje nije slučaj. Također što se može vidjeti na sintaktičkoj razini jest nejasna rečenica (*Tonko diler*) bez ikakvoga objašnjenja i potpuno nepovezana s dotadašnjom temom.

Slika 11. Razgovor srednjoškolaca br. 4

U ovome razgovoru na pravopisnoj razini uočava se redukcija (*el koe*) te izostanak interpunkcijskih znakova u svim rečenicama. Na sintaktičkoj razini prisutna je nedovršenost rečenice, započinjanje rečenice slovom „a“ te umetanje nepotrebnih riječi, često vulgarizama i psovki (*bokte*), kao i nejasne rečenice (*A koej bokte taj ne*). Na leksičkoj razini može se uočiti dijalektizam odnosno varijacija glagola *biti* (*bio > bia > bija*).

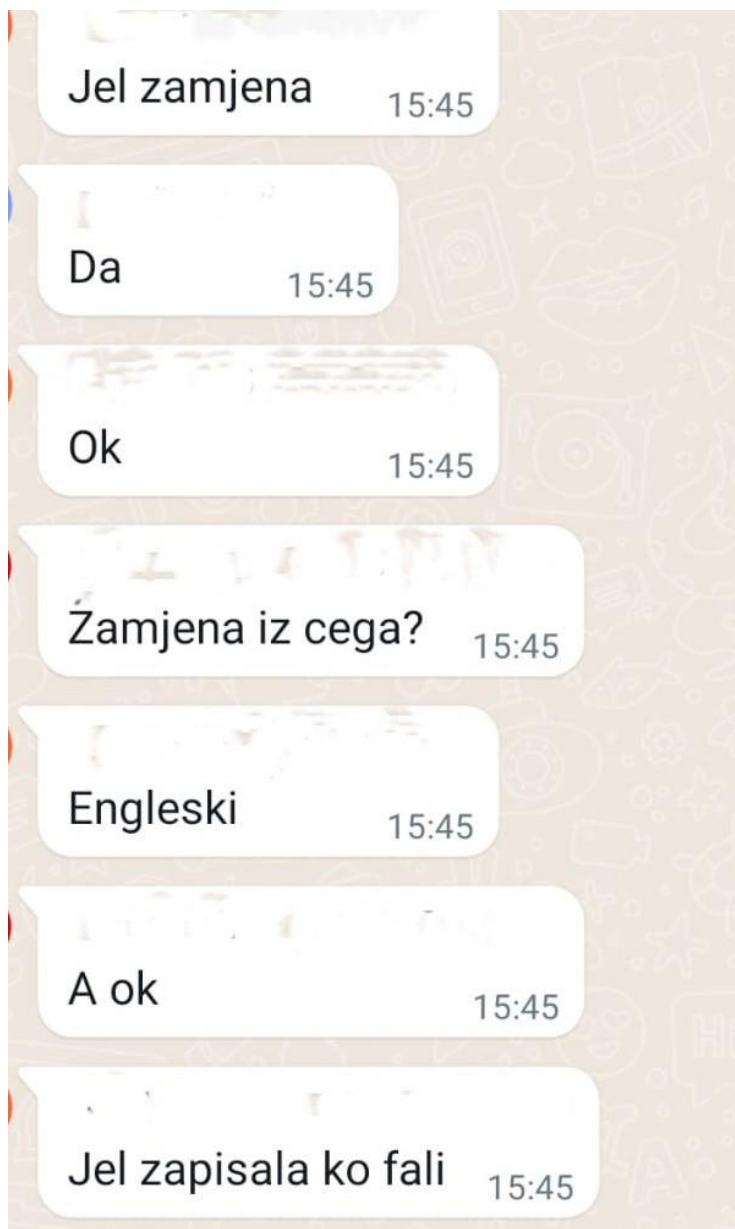
Slika 12. Razgovor srednjoškolaca br. 5

Na pravopisnoj se razini može uočiti redukcija (*este, st, el, esam, reka*), nedostatak interpunkcijskih znakova u svim porukama te upotreba emotikona. Na grafijskoj se razini i u ovome razgovoru primjećuje nedostatak dijakritičkih znakova (*kaze, culi, sto, papuca, bas, necu*). Sintaktička razina obilježena je pogrešnim redoslijedom riječi u rečenici (*nek neko mi kaze...*), nejasnim konstrukcijama (*st je bilo u talijanskom optp*). Leksičku razinu i ovoga razgovora krasi vulgarizmi (*majmune glupi*).

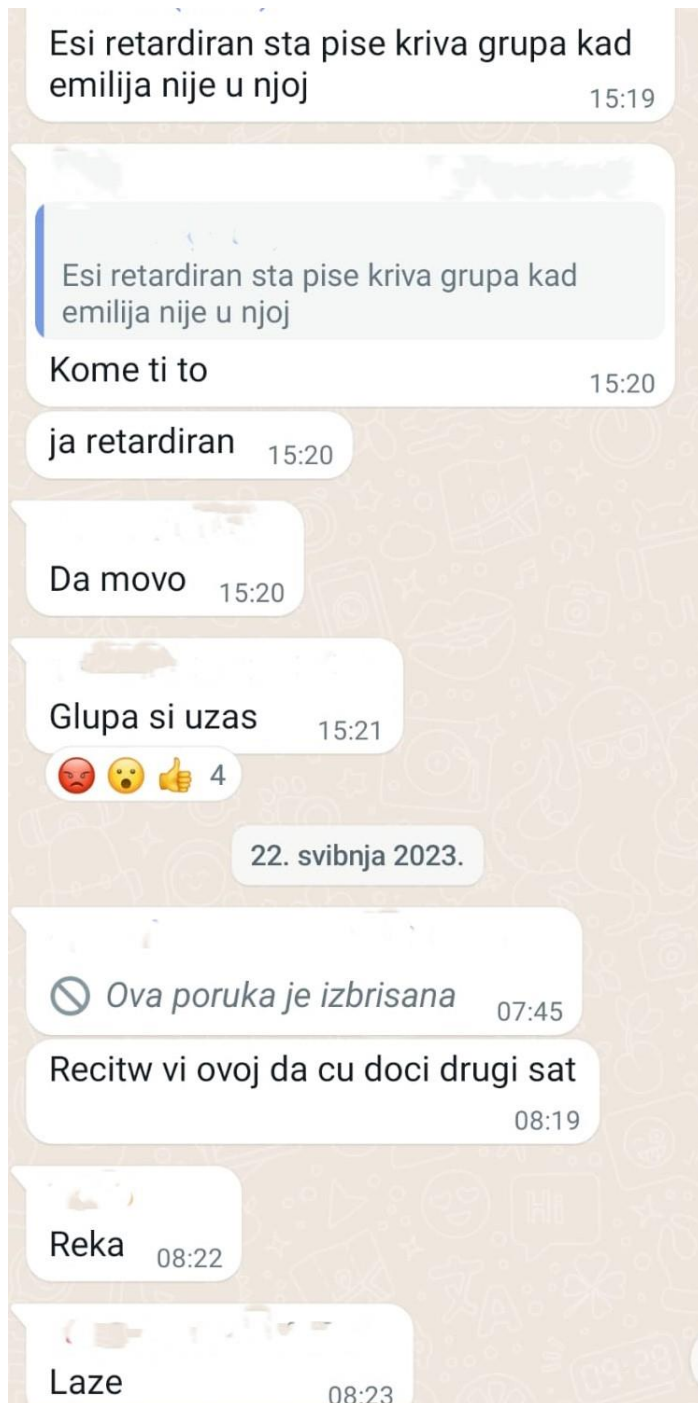
Slika 13. Razgovor srednjoškolaca br. 6

Na slici 12. uočava se pisanje imena malim početnim slovom (*nimac*). Osim toga, pravopisnu razinu obilježava krnji infinitiv (*odradit*). U ovome razgovoru interesantna je morfološka razina, odnosno upotreba pogrešnoga roda (*radilo umjesto radio*). U istoj se rečenici na sintaktičkoj razini može spomenuti red riječi, koji je neobičan (*A nekima od nas nije radilo dugo...*). Na sintaktičkoj se razini može primijetiti i eliptičnost (*To kod nimca oni 200*).

Slika 14. Razgovor srednjoškolaca br. 7

Ovaj razgovor također karakteriziraju rečenice bez interpunkcijskih i dijakritičkih znakova. Na pravopisnoj se razini, osim nedostatka interpunkcijskih znakova, uočava još i kontrakcija (*jel*) te redukcija (*ko*). Na sintaktičkoj razini primjećuje se elipsa (*Jel zamjena*) te pogrešna konstrukcija rečenice (*Jel zapisala ko fali*). Na morfološkoj se razini može govoriti o upotrebi pogrešnoga padeža (*Engleski*), a na leksičkoj o upotrebi anglizama (*ok*).

Slika 15. Razgovor srednjoškolaca br. 8

Na pravopisnoj razini uočava se redukcija (*esi*), pisanje imena malim početnim slovom (*Emilija*) i izostanak interpunkcijskih znakova. Na sintaktičkoj razini prisutne su nejasne konstrukcije (*Esi retardiran sta pise kriva grupa kad emilija nije u njoj; Da movo; recitw*). Na morfološkoj razini pogrešna je upotreba zamjenice *ovoj*. Na leksičkoj se razini uočava upotreba vulgarizama (*glupa si*), a na grafijskoj izostanak upotrebe dijakritičkih znakova.

6.2.1. Žargonizmi šibenskih srednjoškolaca

Učenicima Gimnazije, Ekonomske, Tehničke te Turističko-ugostiteljske škole dano je 67 riječi/izraza zapisanih na hrvatskome standardnome jeziku. Zadane riječi odabrane su jer je smatrano da će učenici za njih imati odgovarajuće žargonizme. Dobiveni su rezultati raznoliki, no još zanimljiviji rezultati o žargonizmima šibenskih srednjoškolaca zabilježeni su u jednom ranijem istraživanju (Batinović, 2021). U tome je istraživanju sudjelovao veći broj srednjoškolaca pa je, vjerojatno iz toga razloga, broj dobivenih žargonizama veći i šarolikiji. U stupcu „Istraživanje iz 2021. godine“, u tablici priloženoj na kraju ovoga rada, bit će žargonizmi koji su zabilježeni u tome istraživanju.²⁴

U ovome dijelu rada bit će izdvojeni žargonizmi koje su učenici napisali u prostoru za dodatne, nove žargonizme koje su sami mogli napisati te pojedini koji su bitni za osvrt provedene ankete, a koji su zabilježeni iz snimljenih razgovora srednjoškolaca. Cijeli ispunjeni upitnik nalazi se na kraju ovoga rada u Prilogu 1.

Žargonizmi koje su srednjoškolci samostalno zapisali ili koji su zabilježeni iz snimljenih razgovora:

- Gimnazija: *bubat, čil vajbs, mommy bag, lame, rendom, factovi, nu, pacijenti, zagrijan za nešto, skompat se, turbo, perfektno, pomilovalo me, uzet na nož, valjat baze, maltene, cringe, ura, slomit ga, faks, gurlie.*
- Tehnička škola: *rupa bez dna, mavat, napušavat se, skippat, meći ga, banjada, bućnit se, ubacit filler, furešti, takuin, po bota, kićanovići, iksa, penkala, faks.*
- Turističko-ugostiteljska škola: *duvan, kuvari, ganjat, picavat, dičurlija, sprdat se, ptičurde, boš sačuvaj, izgorija je, bye. depra,*
- Ekonomska škola: *minjak, faks*

Iz gore navedenih žargonizama može se vidjeti da je kod šibenskih srednjoškolaca, između ostaloga, prisutno i skraćivanje (*mob, depra, faks, prof, čale*), ali i preuzimanje iz drugih jezika. Zabilježena je nekolicina anglizama, a najviše kod učenika koji pohađaju Gimnaziju (*čil vajbs, mommy bag, rendom, factovi, perfektno, cringe, party, densat, sorry,*

²⁴ Batinović (2021).

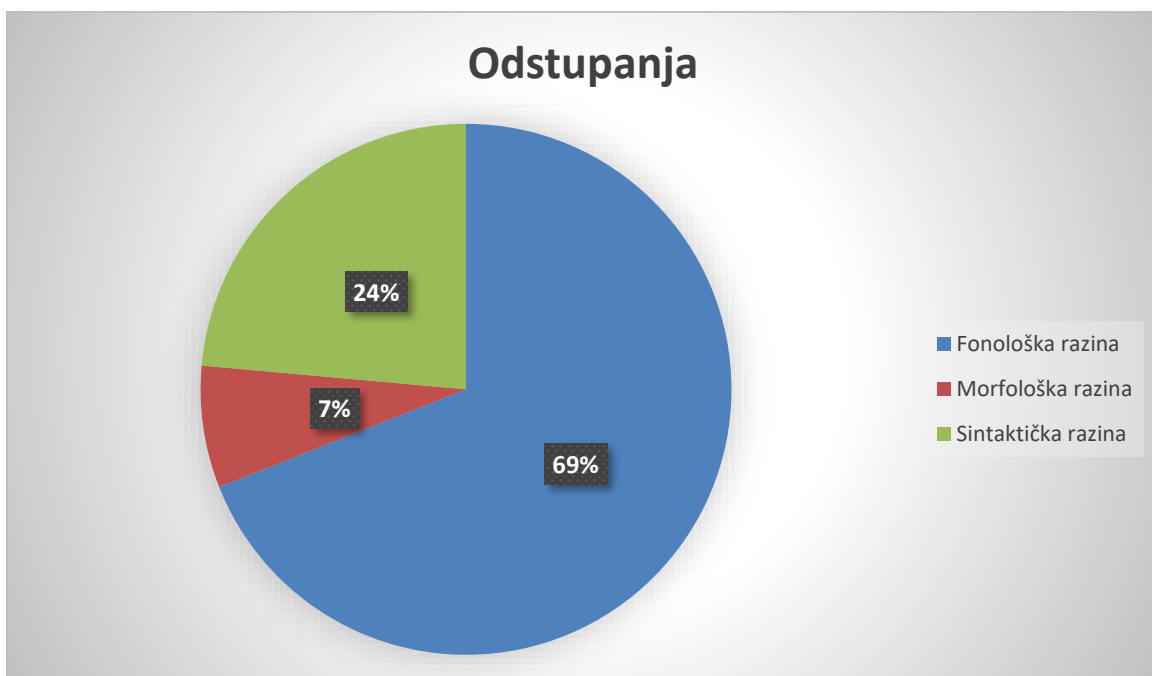
gurlie, wc). Zabilježen je i jedan srbizam (*maltene*) što je puno manje od onoga što se očekivalo. Naime, zbog velikog utjecaja medija te brojnih popularnih sadržaja na srpskome jeziku, koji mladi redovito prate, očekivalo se da će srbizama biti više. Deminutivi nisu zabilježeni, ali zato augmentativi jesu i to pri vrijeđanju ili drugim ružnim implikacijama, odnosno etiketiranjima (*kravetina, ptičurda, dičurlija*). Na kraju, posebno je zanimljivo primijetiti da, iako su neki žargonizmi koje smo dobili u ovome istraživanju isti za srednjoškolce iz različitih škola (*cringe, duvan, faks, mob, trava...*), ipak je velik i broj onih koji se razlikuju od škole do škole (žargonizmi za riječi/izaze *izdajica, napiti se, ocjena nedovoljan u školi, opušteno, plačljiva osoba, spavati, živcirati se...*) što pokazuje da razlike u leksiku različitih grupa srednjoškolaca postoje.

Kako je već rečeno, 2021. godine provedeno je istraživanje među većim brojem učenika. U usporedbi ovih rezultata s onima dobivenima u istraživanju provedenome 2021. godine²⁵ može se zaključiti kako je najvjerojatnije to da su razlike postojane zbog broja ispitanika koji je sudjelovao onda i sada. Naravno, jedna od opcija koja se javlja kao moguća jest ta da se govor šibenskih srednjoškolaca u dvije godine naprosto posve promijenio te da se žargonizmi iz 2021. godine uistinu više uopće ne upotrebljavaju. Ipak, osobno sam mišljenja da to nije slučaj (makar ne za sve primjere) te su upravo iz toga razloga u ovome radu i priloženi svi žargonizmi zabilježeni u prošlosti.

²⁵ Iz rezultata istraživanja provedenoga 2021. godine može se uočiti metateza, skraćivanje i preuzimanje riječi iz drugih jezika itekako prisutni i kod šibenskih srednjoškolaca. Neki primjeri koji su zabilježeni za metatezu su *ške, tvorza*, a za skraćivanje riječi *profa, faks, gimna, depra, ma, ta, komp...* Što se tiče preuzimanja riječi iz drugih jezika, najčešći su anglizmi. Tako su zabilježeni primjeri poput *bodysprej, fejkica, cut, fajtat, hotara, čil, baddie, fon, homies, stinkat, sori, densat, celebriti, pofajtat, tryharder, sus, hangautati, mecat*. Također su zabilježene i neke riječi preuzete iz srpskoga jezika— *žurka, naočare, jaran, drugarica, kec*. U govoru šibenskih srednjoškolaca primjećuje se i uporaba deminutiva (*alkić, mobić, kompić, crtić, dezić, cvitić*) i augmentativa (*praščina, minara, topčina, idiotčina, kečina...*).

6.3. Rasprava

Rezultati istraživanja neke su početne pretpostavke potvrdili, dok su druge opovrgnuli. Prva je pretpostavka bila da će najveći broj odstupanja od standarda biti zabilježen na fonološkoj razini. Ta se pretpostavka, jedina, pokazala 100 % istinitom. Na fonološkoj razini gledale su se redukcije, kontrakcije, krnji infinitivi i adrijatizmi te je ukupno zabilježeno 846 odstupanja od standarda u govoru šibenskih srednjoškolaca. To čini najveći broj odstupanja od tri promatrane razine (fonološke, morfološke i sintaktičke).

Slika 16. Odstupanja na trima razinama

Ako bismo ušli dublje u analizu same fonološke razine, došli bismo do rezultata da je od 846 odstupanja najveći broj odstupanja zamijećen u vidu redukcije samoglasnika i/ili suglasnika i to 348 puta. Dakle, druga je pretpostavka opovrgnuta. Posljednja je pretpostavka bila da će odstupanja biti češća kod učenika strukovnih škola, nego kod učenika koji pohađaju gimnaziju. Odgovor na točnost ove pretpostavke može se promatrati s dvije različite razine. Naime, učenici iz gimnazije bili su svrstani u dvije skupine, oni koji su pohađali četvrti i oni koji su pohađali treći razred. Učenici četvrtoga razreda gimnazije uistinu jesu imali najmanji

broj odstupanja na svim razinama (fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj). No, kod učenika trećega razreda gimnazije zabilježen je veći broj odstupanja nego kod učenika drugih škola i to na morfološkoj i sintaktičkoj razini. Dakle, ne možemo reći da se ova pretpostavka pokazala u potpunosti točnom, ali ni u potpunosti pogrešnom.

Što se tiče pisane forme, prva je pretpostavka opovrgnuta. Upotreba emotikona u razgovoru srednjoškolaca gotovo je nepostojeća, dok vulgarizama nema previše (zabilježeni su svega tri puta). Druga pretpostavka ispostavila se točnom, odnosno srednjoškolci u većem broju poruka nisu započinjali rečenice velikim, već malim slovom, što se primijetilo i u pisanju osobnih imena. Za poruke u kojima rečenice jesu započete velikim početnim slovom smatra se da je to zbog postavki na mobilnim uređajima koje omogućuju automatsko započinjanje rečenice velikim slovom i to iz razloga što kada bi rečenica bila prekinuta i nastavljena u novoj poruci, taj bi nastavak također bio napisan velikim početnim slovom. Da srednjoškolci poštuju pravila pisanja velikoga i maloga početnoga slova, takve bi poruke bile napisane malim slovom (na primjer: prva je poruka *Pae mapu nam razrednica* slučajno prekinuta i odmah nastavljena u novoj poruci *Gleda*). Također, da poštuju to pravilo, pisali bi i imena velikim slovom (*Esi retardiran sta pise kriva grupa kad emilija nije u njoj*). Hrelja (2020) u svome radu navodi sljedeće:

Gubici kvačica uvjetovani su tako dostupnošću dijakritičkih znakova hrvatskoga standardnoga jezika na standardnim tipkovnicama. Razlog je tome veoma praktične naravi: računalna oprema kupljena izvan Republike Hrvatske, a i dio onih kupljenih unutar granica iste, nemaju označene niti predinstalirane ove znakove, te je samo manjem dijelu onih koji se na takvu kupnju odluče poznata i/ili potrebna mogućnost naknadnog dodavanja hrvatskoga jezika kao paketa (Hrelja, 2020: 34).

Najčešće obilježje pisane forme razgovornoga diskursa jest izostanak dijakritičkih znakova koji nisu zamijećeni u niti jednoj poruci.

Pretpostavka o anglicizmima, srbizmima i poštapalicama pokazala se istinitom. Zabilježena je nekolicina anglicizama i srbizama, premda su gotovo svi zabilježeni srbizmi iz istraživanja provedenoga 2021. godine. Ipak, to ne umanjuje činjenicu da su (barem nekada bili) prisutni u govoru šibenskih srednjoškolaca. Poštapalice su prisutne u govoru srednjoškolaca i to u većoj mjeri nego što bi ih trebalo biti.

7. ZAKLJUČAK

Cilj ovoga rada bio je opisati razgovorni diskurs šibenskih srednjoškolaca. Razgovorni diskurs odlikuju spontanost i sloboda u gotovo svakome pogledu. Takav razgovor odvija se u privatnome okruženju određene skupine ljudi. Normi i pravila kojih se treba pridržavati u standardnome jeziku u razgovornome diskursu nema. Cilj je, dakle, bio opisati taj razgovorni diskurs onakvim kakav on i jest u svojoj punoj slobodi. Razgovorni diskurs analizirao se u dvjema kategorijama, u usmenoj i pisanoj. Prilikom analiziranja usmenoga govora u obzir su uzeta razna fonološka, morfološka, sintaktička i leksička odstupanja od standarda. Već je rečeno kako je najviše odstupanja zabilježeno na fonološkoj razini. To ne čudi s obzirom na to da je jedno od obilježja šibenskoga govora redukcija, a to se, očito, posebno ističe kod srednjoškolaca. Izostavljanje samoglasnika i suglasnika u riječima događa se u gotovo svakoj izgovorenoj rečenici. Ponekad do gubljenja samoglasnika i/ili suglasnika može doći zbog prebrzoga govorenja, no to ovoga puta nije slučaj. Redukcije su zabilježene čak i kada bi srednjoškolci pričali posve sporo, a uz to su zabilježene i u pisanoj formi. Osobno mi je zanimljivo što je ovim istraživanjem potvrđeno da šibenski srednjoškolci ponekad koriste puni, a ponekad krnji infinitiv. Odstupanja na morfološkoj razini su više-manje očekivana, a najbrojnija su ona upotrebe neispravnoga oblika glagola. Sintaktička je razina najraznovrsnija. Zabilježeno je mnogo različitih odstupanja. Zanimljivo je što je kod gotovo svih srednjoškolaca često nedovršavanje rečenica, odnosno vlastitih misli. Osim toga, prečesto su prisutne pogrešne ili nerazumljive konstrukcije rečenica što bi, naizgled, trebalo otežati komunikaciju, premda se to ne događa. Ispostavlja se da se srednjoškolci međusobno savršeno razumiju čak i ako su im rečenice nedovršene ili nespretno sastavljene. Također, ponekad se ispravljaju prije nego li su uopće stigli izgovoriti rečenicu do kraja. Deborah Cameron navodi da takva ponavljanja ne bi trebala čuditi. Naime, smatra da time govornici „kupuju vrijeme“, ali i da je dobro za slušatelja koji tako ima priliku procesuirati ono što je čuo (Cameron, 2014: 34). Što se tiče leksičke razine i upotrebe žargonizama, svakako su učenici Tehničke škole oni s najkreativnijim „tvorevinama“. Učenici koji pohađaju Gimnaziju upotrebljavaju najviše anglizama u svome jeziku, dok je skraćivanje primijećeno kod svih srednjoškolaca. Poštapalice su također primijećene u govoru svih skupina srednjoškolaca i to u velikome broju. Zabrinjavajuće je što su kod nekih učenika poštapalice toliko prisutne da oni ne mogu izgovoriti gotovo niti jednu jedinu rečenicu bez njih. Naravno, s obzirom na to da je riječ o razgovornome diskursu, to je u redu, no njihova pretjerana upotreba ipak remeti

normalan tijek komunikacije i može utjecati i na govorno izražavanje tih učenika u nekim drugim situacijama, koje možda neće biti toliko privatne.

Sve u svemu, promatrajući razgovorni diskurs u okviru pet skupina ispitanika, svakako se može reći kako se učenici četvrtoga razreda Gimnazije, premda odstupaju od standarda, ipak trude govoriti barem donekle u skladu sa standardnim jezikom i pravilima koja se vežu uz isti. Svjesni su svoga govora, rečenice su im najrazumljivije i najsmislenije, ne upotrebljavaju toliko poštapalica kao ostali učenici što dovodi i do toga da rijetko gube tijekom misli. Za ostale se skupine učenika ne može reći isto. Moglo bi se, stoga, reći da struka i privatni interesi srednjoškolaca utječu i na njihov govor. Ovaj rad ne ulazi u sadržaj razgovora srednjoškolaca, no smatram da je važno za temu reći kako su učenici iz različitih škola u svojim razgovorima iskazali različite životne interese. To također potvrđuje jednu od početnih pretpostavki da će različite struke i interesi imati utjecaj na sam jezik, odnosno govor.

Što se tiče pisane forme razgovornoga diskursa šibenskih srednjoškolaca također su zamijećene redukcije, ali čak u manjoj mjeri nego što se očekivalo. Uz konstantni napredak i rast društvenih mreža ne čudi što srednjoškolci žele u što kraćem vremenu napisati što više poruka. Napretkom društvenih mreža omogućeno je snimanje audiozapisa, što postepeno dovodi do apsolutnog ukidanja pisane komunikacije. Iz toga je razloga jasno zašto u svojim privatnim razgovorima srednjoškolci imaju potrebu skratiti sve riječi i tako si ubrzati proces dopisivanja. Ne izgleda kao da su redukcije u ijednom trenutku kod primatelja poruke izazvale nejasnoće. Kratke su izjave česte u privatnim porukama (ne samo srednjoškolaca, već općenito). Ono što se ovim istraživanjem pokazalo, a što su neki možda i pretpostavljali i/ili znali, jest to da su rečenice poprilično kratke i da se izmjenjuju ekspresnom brzinom, što smo dosada više povezivali sa usmenom formom razgovornoga diskursa. Dakle, još jednom govorimo o ekonomičnosti, odnosno skraćivanju na različitim jezičnim razinama. Možemo zaključiti da šibenski srednjoškolci preferiraju kratkoću i brzu razmjenu poruka. Također, zbog želje za brzinom srednjoškolci vjerojatno ne paze na pisanje velikoga i maloga slova. Zanimljivo je i to što je primijećen neobičan i naizgled nelogičan redosljed riječi u porukama.

Zapravo se može primijetiti da se razgovorni diskurs šibenskih srednjoškolaca u usmenoj i pisanoj formi preklapa u stilu i izražavanju, očitujući se kroz upotrebu neformalnih izraza, skraćenica i žargonizama karakterističnih za njihovu srednjoškolsku zajednicu.

8. LITERATURA

1. Badurina, L. (2004). Slojevi javnog diskursa. U: *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na slovenskem: členitev jezikovne resničnosti*. Ljubljana, str. 151-164.
2. Badurina, L. (2008). *Između redaka: Studije o tekstu i diskursu*. Zagreb-Rijeka: Hrvatska Sveučilišna Naklada/Izdavački centar Rijeka.
3. Barić E., Lončarić M., Malić D., Pavešić S., Peti M., Zečević V., Znika M. (2005). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Bartmin'ski, J. (1992). Sty. Potoczny In: *Jezyk a kultura. T. 5. Potocznośc' w jezyku i w kulturze*. Pod red. J. Anusiewiczza i F. Nieckuli. Wrocław.
5. Batinović, L. (2021). *Spika izbenika: žargonizmi šibenskih srednjoškolaca*. Seminarski rad. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu
6. Bijelić, A. (2009). Razgovorni stil. *Hrvatistika*, 3. (3.), 57-66. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/70072> (pristupljeno 21. 7. 2023).
7. Brozović, D. (1970). *Standardni jezik. Teorija, usporedbe, geneza, povijest, suvremena zbilja*. Zagreb: Matica hrvatska.
8. Brown, G., Yule, G. (1983). *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. Bugarski, R. (2006). *Žargon: lingvistička studija*. Beograd: Biblioteka XX vek.
10. Cameron, D. (2014). *Working with Spoken Dicourse*. Sage Publications Ltd.
11. Čendo, K. (2013). Na jezičnom „sajmištu“. *MediAnali*, 7 (14), 79-96. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/148354> (pristupljeno 24. 6. 2023.).
12. Frančić, A., Hudaček, L., Mihaljević, M. (2006). *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska Sveučilišna Naklada.
13. Grice, H. P. (1975). Logic and Conversation, u: *Syntax and Semantics 3: Speech Acts*, ur. P. Cole i J. L. Morgan, Academic Press. New York.

14. Hoey, M. (2001). *Textual Interaction: An Introduction to Written Text Analysis*. London: Routledge
15. Hrelja, D. (2020). *Kratice i promjena kodova u diskursu adolescenata na suvremenim mrežnim multimedijским platformama*. Diplomski rad. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
16. Josić, Lj. (2010). Književnoumjetnički stil – funkcija standardnoga jezika, jezik sui generis ili »nadstil«?. *Studia lexicographica*, 4 (2(7)), 27-48. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/110388> (pristupljeno 24. 6. 2023.).
17. Katnić-Bakaršić, M. (1999). *Lingvistička stilistika*. Sarajevo: Ljiljan.
18. Kovačević, B. (2001). HRVATSKI ŽARGON ILI HRVATSKI ŽARGONI (uz *Rječnik hrvatskoga žargona* Tomislava Sabljaka). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 27 (1), 378-383. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/69043> (pristupljeno 25. 6. 2023.).
19. Kovačević, M., Badurina, L. (2001). *Raslojavanje jezične stvarnosti*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
20. Labov, W. (1977). *Language in the Inner City*. Oxford: Basil Blackwell.
21. Melvinger, J. (1984). *Leksikologija*. Osijek: Pedagoški fakultet.
22. Mihaljević, M. (2002). FUNKCIONALNI STILOVI HRVATSKOGA (STANDARDNOG) JEZIKA (S posebnim obzirom na znanstveno-popularni i personalni podstil). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 28 (1), 325-343. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/68820>
23. Nigoević, M. (2011). Neka načela određivanja diskursnih oznaka. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 37 (1), 121-145. Retrieved from <https://hrcak.srce.hr/76258> (pristupljeno 24. 6. 2023.).
24. Pranjković, I. (1996). Funkcionalni stilovi i sintaksa. *Suvremena lingvistika*, 41-42 (1-2), 519-527. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/24426> (pristupljeno 21. 7. 2023.).
25. Sabljak, T. (2001). *Rječnik hrvatskoga žargona*. Zagreb: V.B.Z.
26. Silić, J. (2006). *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Disuput.

27. Stanić Rašin, I. (2022). Standard naš svagdašnji: Funkcionalni stilovi i jezici u suvremenoj hrvatskoj jezičnoj zajednici. *Croatica et Slavica Iadertina*, 18 (1), 163-191. <https://doi.org/10.15291/csi.4007> (pristupljeno 21. 7. 2023.).
28. Skelin-Horvat, A. (2009). *Hrvatski sleng kao odraz identiteta mladih*. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
29. Škiljan, D. (1985). *Pogled u lingvistiku*. Zagreb: Tisak Sveučilišna naklada Liber.
30. Stubbs, M. (1983). *Discourse Analysis*. Oxford: Basil Blackwell.
31. Tošović, B. (2002). *Funkcionalni stilovi*. Graz: Institut für Slavistik der Karl-Franzens-Universität Graz.
32. Vrljić, S. (2007). Poštalice u hrvatskom jeziku. *Jezik*, 54 (2), 60-64. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/46024> (pristupljeno 24. 6. 2023.).
33. Zemskaia, E. .A, Kitajgorodska, M. N., Širajev, E. N. (1981). *Russkaja razgovornaja reč'. Obščie voprosy. Slovoobrazovanie. Sintaksis*. Moskva: Nauka.
34. Wales, K. (2001). *A Dictionary of Stylistics*, Second edition, Longman, London, UK – New York, USA.

Mrežni izvori:

diskurs. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 24. 6. 2023. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15415>>.

RAZGOVORNI DISKURS ŠIBENSKIH SREDNJOŠKOLACA

SAŽETAK

Ovaj diplomski rad istražuje razgovorni diskurs šibenskih srednjoškolaca. Početak rada ističe važnost razumijevanja razlike između stila i diskursa te se čitatelja uvodi u koncept diskursa, odnosno razgovornoga, kako stila, tako i diskursa. Analizirani su razgovori pet različitih skupina srednjoškolaca, odnosno četiriju različitih srednjih škola u Šibeniku. Cilj istraživanja bio je analizirati njihov govor u usmenoj i pisanoj formi, fokusirajući se na fonološku, morfološku i sintaktičku razinu. Pretpostavka je bila da će najveći broj odstupanja od standarda biti prisutan na fonološkoj razini, što se pokazalo točnim, s redukcijama vokala kao najčešćim odstupanjem. Analiza pisane forme također je otkrila prisutnost redukcija. Pisana forma otkriva i često slanje kratkih poruka, odnosno rečenica, bez puno konteksta, ali srednjoškolcima međusobno razumljive. Također, leksička je razina, uključujući žargonizme i poštapalice, bila promatrana kroz provedenu anketu među učenicima. Rezultati ovoga istraživanja doprinose saznanju o karakteristikama razgovornoga diskursa šibenskih srednjoškolaca te njihovoj upotrebi jezičnih oblika koji se razlikuju od standardnoga jezika. Ipak, treba imati na umu da je istraživanje provedeno među malim brojem učenika (naspram ukupnoga broja srednjoškolaca u Šibeniku) što ograničava općenitost rezultata. Buduća istraživanja mogu potvrditi (ili opovrgnuti) rezultate dobivene u ovome radu.

Ključne riječi: razgovorni diskurs, stil, diskurs, funkcionalna stilistika, srednja škola, šibenski srednjoškolci, odstupanja od standarda

SPEECH DISCOURSE OF ŠIBENIK HIGH SCHOOL STUDENTS

SUMMARY

This master's thesis explores the conversational discourse of high school students from Šibenik. The beginning of the paper emphasizes the importance of understanding the distinction between style and discourse, introducing the reader to the concept of discourse, encompassing both conversational style and discourse. Conversations of five different groups of high school students, specifically from four different high schools in Šibenik, were analyzed. The research aimed to analyze their speech in both oral and written forms, focusing on the phonological, morphological, and syntactic levels. The assumption was that the greatest number of deviations from the standard would be present at the phonological level, which proved to be accurate, with vowel reductions being the most common deviation. The analysis of the written form also revealed the presence of reductions. The written form also indicates frequent sending of short messages or sentences without much context, yet understandable among high school students. Additionally, the lexical level, including jargon and colloquialisms, was examined through a survey conducted among the students. The results of this research contribute to understanding the characteristics of conversational discourse among high school students in Šibenik and their use of linguistic forms that differ from the standard language. However, it should be noted that the research was conducted among a small number of students (compared to the total number of high school students in Šibenik), which limits the generalizability of the results. Future research can confirm (or refute) the findings obtained in this study.

Key words: conversational discourse, style, discourse, functional stylistics, high school, Šibenik high school students, deviations from the standard

Prilog 1. Ispunjeni upitnik o žargonizmima

	GIMNAZIJ A	TEHNIČK A ŠK.	TURISTIČK A ŠK.	EKONOMSK A ŠK.	ISTRAŽIVANJ E IZ 2021. GODINE
alkohol	/	/	/	<i>piće</i>	<i>alkić, alkos, cuga, alko, svetinja</i>
automobil	<i>auto</i>	<i>auto</i>	<i>auto</i>	<i>auto</i>	<i>car, mašina, makina, kola, pila, jurilica, tutu</i>
baka	<i>baba</i>	<i>baba</i>	<i>baba</i>	<i>baba</i>	<i>baba, nana, nona, ba, bakana</i>
biti tužan	<i>depra</i>	<i>biti u kisi</i>	<i>bit u depri</i>	/	<i>depra, bed, izbediran, bit u bedu, pokisnut, smorkat se, sjeban, snužden</i>
cigareta	<i>duvan</i>	<i>duvan</i>	<i>cigaret</i>	<i>duvan</i>	<i>duvan, cigaret, španjulet, pljuga, otrov, cigara, dim, gara, duvancin, uno, duan, pušilica</i>
cipele	/	<i>natikače</i>	<i>šuze</i>	/	<i>postole, šuze, pepe, opanci, bate, tene, cokule</i>
čarape	<i>bičve</i>	<i>bičve,</i>	<i>bičve</i>	<i>bičve</i>	<i>bičve, sokne</i>

		<i>sokne</i>			
debela osoba	/	<i>tanki</i>	<i>burek</i>	/	<i>kela, krme, bucko, krmak, prasac, praščina, debeljuco, buca, chonk, tuljan, svinja, bačva, kizlača, balun, fetača, tenk, bundeva</i>
dezodorans	<i>dezić</i>	/	/	<i>dezić</i>	<i>dezić, stik, bodysprej, dez</i>
djed	<i>did</i>	<i>dida</i>	<i>did</i>	<i>dida</i>	<i>dida, dide, did, đedo, nono, ded</i>
frizura	<i>friz</i>	/	/	<i>friz, zurka</i>	<i>friz, zurka, fejkica, fura, cut, herkat, zura, zuza</i>
gimnazija	<i>debilana</i>	<i>debilana</i>	/	<i>gimna</i>	<i>gimna, zatvor, psihijatrija, pakao, ludara, ludnica, idiotizarnica, umobolnica</i>
hrana	<i>spiza</i>	<i>spiza</i>	<i>rana</i>	/	<i>spiza, has, papica, klopa, rana</i>
istući nekoga	<i>pribit, uredit, dovatit, izubijat</i>	<i>pribit ga</i>	<i>biti nekog</i>	<i>namlatit ga</i>	<i>izlemat, ubit, namlatit, fajtat</i>

izdajica	/	<i>druker</i>	<i>tužibaba</i>	/	<i>pička, drucker, kukavica, cinkaroš, tužibaba, cinker</i>
izdati	/	/	<i>cinkati</i>	/	<i>drukati, kvisling, cinkati</i>
jesti	/	<i>staviti nešto pod zub</i>	<i>ist</i>	/	<i>žderati, papati, hosati, žnjopati</i>
kompjuter	/	<i>komp</i>	<i>komp</i>	/	<i>komp, kompić</i>
lagati	<i>srati</i>	<i>srati</i>	<i>srati</i>	/	<i>muljati, srati, govoriti gluposti, valjat spike, dripati</i>
ljubiti se	<i>lomiti</i>	<i>žvaliti se</i>	<i>žvaliti se</i>	<i>žvaliti se</i>	<i>bariti se, žvaliti se, lomiti, baliti se, cmokati se, riješiti se, isti se ('jesti'), gutati se</i>
majka	<i>mater</i>	<i>mater, keva</i>	<i>mater</i>	<i>mater</i>	<i>mater, meti, mama, ma, mate, keva, stara, skrbnik, madre, majkana, mati</i>
manje inteligentna osoba	<i>debil</i>	<i>redikul</i>	<i>debil</i>	<i>glupan</i>	<i>glupan, redikul, debil, idiot, kreten, tupan, budala, klepec, bleka, retard, degen, tukac, tlaka,</i>

					<i>specijalac,</i> <i>klošar,</i> <i>mutavac,</i> <i>izgubljenik,</i> <i>biser, zaostao,</i> <i>tupasta osoba,</i> <i>glupasta osoba,</i> <i>idiotčina,</i> <i>zakinut, stup</i>
<i>marihuana</i>	<i>trava,</i> <i>pljuga,</i> <i>marica, crna</i> <i>mamba, med</i>	<i>trava,</i> <i>marna</i>	<i>droga</i>	<i>trava</i>	<i>trava, truba,</i> <i>baklja, džoja,</i> <i>vatra, smork,</i> <i>marimatune,</i> <i>đoint, roba,</i> <i>zelje, mrkna,</i> <i>cvitić, truti-</i> <i>fruti, zeleno,</i> <i>pimpla, blitva,</i> <i>Marijana</i>
<i>mobitel</i>	<i>cigla</i>	<i>mob</i>	<i>/</i>	<i>mob</i>	<i>mob, mobić,</i> <i>fon, telefon,</i> <i>mobilet</i>
<i>mršava</i> <i>osoba</i>	<i>/</i>	<i>/</i>	<i>/</i>	<i>štrkljavac,</i> <i>štapić</i>	<i>čačkalica, čap</i> <i>za pomidore,</i> <i>stalak za</i> <i>infuziju,</i> <i>infuzija, štaka,</i> <i>žgoljavac,</i> <i>šibica, štapić,</i> <i>žgoljo,</i> <i>šperploča,</i> <i>kostur, model</i>
<i>muzika</i>	<i>pisma</i>	<i>/</i>	<i>/</i>	<i>/</i>	<i>mjuza, zika</i>

naočale	<i>cvike, čale</i>	<i>cvike</i>	<i>očale</i>	<i>cvike</i>	<i>očale, cvike, naočare, cvikse, cviđe, cvaje, čale, čoroskopi</i>
napiti se (alkohola)	<i>regalit, kavat, ubit, rastakat</i>	<i>skršit se, devastirat se, satrat se, sklopit se, prigazit se</i>	/	<i>alkoholizirat se</i>	<i>nacvokat se, oblejat se, nalokat se, olešiti se, razbit se, uništit se, satrat se, zgazit se, narokat se, nakukljat se, urokat se, ubit se, naroljat se, zalit se, sastavit se, razvalit se, zavidat se, izoblejati se, uredit se</i>
naziv za dragu osobu	<i>legenda</i>	/	<i>ljubav</i>	/	<i>duša, bavlju, miško, ribko, doktor, homies, mjuza, bestie, bubica</i>
nešto što je jako jeftino	/	<i>bagatela</i>	/	/	<i>jeftinjak, cheap, mukte, lišo, bagatela, džaba, dronjavo</i>
novac	<i>pare, lova, šuška</i>	<i>pare, šoldi</i>	/	/	<i>pare, šoldi, keš, pesosi, lova, kešovina, ške, kunići</i>
ocjena	<i>top, as, kuka</i>	<i>kecman</i>	<i>keca</i>	<i>keca</i>	<i>aš, kuka,</i>

nedovoljan u školi					<i>kečina, kec, keca, top, kotlac, komad, kečuga, ajnerica, kolac, kulja</i>
odjeća	<i>roba</i>	<i>roba</i>	<i>roba</i>	<i>roba</i>	<i>obleka, fura, krpice, veš</i>
oprosti	<i>sori</i>	<i>skužaj, pardon</i>	<i>sori</i>	<i>sorry</i>	<i>sori, skužaj, pardon, sorkač, sry</i>
opušteno	<i>klizi</i>	<i>laganez, laganica</i>	<i>chill</i>	<i>ležerno</i>	<i>izi, chill (čil), laganini, lađare, relaxano</i>
oslovljavanj e prijatelja	<i>brate, kralju, legendo</i>	<i>brate</i>	/	<i>prija</i>	<i>stari, stara, brat (brat moj), sestra, prio, prijio, prija, luđak (luđače), brale, čerce, frend, zurlača, rođeni, mala, buraz, bato, frendač, kuma, kralj, majstor, legenda, prika, burica, bestie, kolega, jaran, drugar, drugarica, my friend, cura, bro, met,</i>

					<i>dragan</i>
osoba koja ti nije draga	<i>krkan</i>	/	/	<i>sebičina</i>	<i>pizda, štuka, jazo, glupača, bagava, jazavac, iritacija, majmun, pokora, žgafa, lapača, koza, kljuna, štraca, seljanka, seljak, tuka, kuja</i>
otac	<i>ćaća, tata</i>	<i>čača, stari</i>	<i>ćaća</i>	<i>tata, ćaća</i>	<i>ćaća, tac, tata, pape, ta, ocat, ćale, stari, jaran, padre, skrbnik, ćaletac</i>
pijan/ac	/	<i>pijandura</i>	/	<i>pijandura</i>	<i>alkos, lokator, pijandura, pijančina, nalokan, klošar, cuger, lokadur, điza, urokan</i>
pjevati	<i>kreveljit se</i>	/	<i>revati</i>	/	<i>revati, zavijati, kreštati</i>
plačljiva osoba	<i>cmizdravac</i>	<i>pizda</i>	<i>plačljivac</i>	<i>cmizdravac</i>	<i>plačljivac, cmizdravac, plačipizda, plačipička, drama queen, pičkica, pička, plačljivko, kmezavac,</i>

					<i>lozer,</i> <i>plačikoka,</i> <i>mimoza, beba,</i> <i>pizda, njonjo,</i> <i>cvilidreta,</i> <i>plačko</i>
plakati	<i>žaliti</i>	/	/	<i>cmizdriti</i>	<i>revat, cmizdrit,</i> <i>kmečat, cmoljit</i>
plesati	<i>densati</i>	/	/	/	<i>densat, igrati,</i> <i>čagati, đuskati,</i> <i>tancati</i>
policajac	<i>pandur</i>	<i>pandur,</i> <i>drot,</i> <i>policnot</i>		<i>milicajac,</i> <i>pandurija</i>	<i>pandur,</i> <i>štrumpf,</i> <i>murjak,</i> <i>milicajac,</i> <i>oficir, momak u</i> <i>plavom, plavac,</i> <i>plavi, kučić,</i> <i>drot</i>
popularna osoba	/	/	/	/	<i>elita,</i> <i>influencer, faca,</i> <i>baja, zvijezda,</i> <i>celebriti</i>
posvađati se	/	/	<i>poklati se</i>	/	<i>poklat se,</i> <i>pošerati se,</i> <i>porječkat se,</i> <i>zakačit se,</i> <i>pofajtat se,</i> <i>pokiškat se,</i> <i>pokarat se,</i> <i>počerupat se,</i> <i>pošovat se</i>
pričati	/	<i>srat, mlit</i>	/	<i>čakulati</i>	<i>laprdat, parlati,</i>

					<i>mliti, meljati, čakulati, srati, kokodakati, spikati, brbljati, čvarljati, lapati, trabunjati, baljezgati, blebetat, trljati, blejat, lajati, trkeljat, lupetat, sernjat, časkat</i>
profesor	/	<i>prof</i>	<i>profa</i>	/	<i>profa, profesorka, mučitelj</i>
pušiti (cigaretu)	<i>dimit</i>	<i>dimit, kuburit</i>	/	/	<i>duvat, čmarit, kurblijat, dimit, čimbušit, fumat, turenje, čefenzit, garit, palit</i>
razrednica	/	/	<i>razredna</i>	/	<i>raska, raza, razka</i>
ružna žena	/	<i>gabor</i>	/	/	<i>grob, raga, krava, drolja, gaborka, rugoba, ugly f, mrga, žgafa, žbaga, ciganka, šlapa, gadljivica, groblje, žaba, gadura, gljiva, fukara</i>

ružni muškarac	/	/	/	/	<i>gadljivac, ogar, grob, raga, bagavac, tovar, gabor, rugoba, ugly mf, ogavan, štakor, seljak, žbaga, gadan, specijalac, cigan, tava, unakažen</i>
smeće	/	<i>đubar</i>	/	<i>đubre</i>	<i>đubre, škovace, milertvo, škort</i>
smijati se	<i>cerekati se</i>	<i>cerit se</i>	<i>cerekati se</i>	<i>crkavat</i>	<i>umirat, kesit se, oplakat, keserit se, kreveljit se, plakat, cerekati se, crkavat, keljit se, urlat</i>
smrdjeti	<i>zaudarat</i>	/	/	/	<i>zaudarat, bazditi, vonjat davat, stinkat, mijuhiti, osjetit se, čut se, baždavat</i>
spavati	/	<i>ubiti oko</i>	<i>kunjati</i>	/	<i>spati, kunjat, ubit oko, krmít, drijemat, past u komu, pajkit, špati, pričorit, njonjit, nanat, čorit, njorkat</i>
toalet	<i>wc</i>	<i>wc</i>	<i>wc</i>	<i>wc</i>	<i>vece (ve-ce)</i>

učenik	/	/	/	/	školarac, cigler, mučenik, patnik
učenik koji puno uči	/	/	štreber	štreber, bubalica	štreber, štreberaš, štreberčina, pametnjaković, štromonom, tryharder, luzer, marljivac
učiti	/	/	mučiti se	štrebati	štrebati, bubati, grijat stolicu
uplašiti se	pripast se	usrat se	pripast se	usrat se	usrat se, zasrat se, ustrtarit se, snegati se, ukakiti se, prisrat se
usta	/	žvalje	/	/	justa, čunka, labrnja, žvalje, gube, gubica, čuba
zabava	party	/	/	/	parti, pjesma, partija, žurka, dernek
zaljubiti se	/	/	biti u nekoga	/	zacopati se, biti u oblacima, zatreskati se, zacmokati se, zatelebat se, simpati, zapucat se, zatrest se, izgubit glavu zableušit se

zatvor	<i>čuza</i>	<i>pržun,</i> <i>robija</i>	/	<i>čuza</i>	<i>čuza, robija,</i> <i>pržun, škola,</i> <i>čumez, tvorza,</i> <i>prdekana,</i> <i>buksa, rupa</i>
zbunjena osoba	/	/	/	<i>pogubljen</i>	<i>jazo, zbunjoza,</i> <i>zbunjola,</i> <i>marsovac,</i> <i>čudak, blentav,</i> <i>izgubljenik,</i> <i>pogubljenik,</i> <i>mutavac,</i> <i>izgorenik,</i> <i>zbunjenik</i>
živcirati se	<i>sikirat se</i>	<i>dignit si</i> <i>tlak na</i> <i>iljadu</i>	<i>stresirat se</i>	<i>iznervirat se</i>	<i>nadrakt se,</i> <i>popizdit, iskisat,</i> <i>puknuti, sekirat</i> <i>se, oboljevat,</i> <i>bludjeti, gubit</i> <i>živce, ispizdit</i>

Samostalno zabilježeni žargonizmi iz istraživanja provedenoga 2021. godine: *halaburiti* – pričati gluposti, *šlape* – papuče, *borša* – torba, *skuliraj se* – smiri se, *faks* – fakultet, *sus* – sumnjiva osoba, *lopov* – političar, *zasponjiti* – zakopčati, *skusan* – kada odjeća ne stoji ispravno, *brutalno* – izvrsno, *špiglo* – ogledalo, *rećine* – naušnice, *hangautati* – izaći s prijateljicom, *mećat* – staviti, *skockat se* – dotjerati se, *matiša* – matematika, *biser* – glupost koju netko provali, *krkljanac* – gužva.

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Lucija Batnović, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice Hrvatskoga jezika i književnosti i Filozofije, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 19. rujna 2023.

Potpis Batnović Lucija

Izjava o pohrani završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (podcrtajte odgovarajuće) u Digitalni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: Lucija Batinović
Naslov rada: Razgovorni diskurs šibenskih srednjoolaca
Znanstveno područje: Humanističke znanosti
Znanstveno polje: Filologija
Vrsta rada: diplomski rad

Mentor/ica rada:

prof. dr. sc. Anita Rujčić - Stokova

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

prof. dr. sc. Anita Rujčić - Stokova

prof. dr. sc. Marijana Tomelić - Čurlić

dr. sc. Tanja Brešan Ančić, izv.-prof.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) rad u otvorenom pristupu

b) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

Split, 19. rujna 2023.

Potpis studenta/studentice: Batinović Lucija